

SVERIGE – ROSEN RÖTT ELLER SVARTMÅLAT?

2002

Av Dan Andersson och Albin Kainelainen

Figurförteckning

Andel av befolkningen med BMI över 30, senast tillgängliga år	11
Utrikesfödda som andel av befolkningen, senast tillgängliga år	11
Attityder gentemot minoritetsgrupper, andel av befolkningen med olika syn	12
Urbaniseringsgrad, procent	12
Officiellt bistånd som andel av BNI 1999	13
Militärutgifter som andel av BNP 1999	13
De minst korrumperade länderna 2001	14
Antal liter alkohol per capita över 15 år 1998	14
Andel av befolkningen som röker dagligen, senast tillgängliga år	15
Självordsfrekvens, per 100 000 invånare.....	15
OS-medaljer sedan 1988, per miljon invånare.....	16
Skattekvoter 1999, procent av BNP	17
Inkomstskatt och arbetsgivaravgifter minus bidrag 2001, procent av arbetskraftskostnaden ..	18
Marginalskatt och arbetsgivaravgifter 2001, procent av arbetskraftskostnaden.....	18
Andelen 60+ av befolkningen år 2000	19
Andelen 60+ av befolkningen år 2050	19
Förändring i pensionsutgifterna 2000-2040.....	20
Fruktsamhetstal år 1999.....	20
Hälso- och sjukvårdsutgifter 1998, procent av BNP	21
Medborgarnas syn på sjukvårdens kvalitet.....	22
Medborgarnas syn på skillnaden i sjukvårdens kvalitet för fattiga och rika	23
Utgifter för utbildning 1998, procent av BNP	23
Antal elev per lärare i låg- och mellanstadiet 1998.....	24
Antal elever per lärare i högstadiet och gymnasiet 1998.....	24
Sammanlagt resultat för 15-åringar 2000, i procent av Japan	25
Internränta för utbildning 1999-2000	25
Välståndsligan 1970-2000	27
BNP per 15-64 åringar, tusentals dollar	28
Förändring i skattekvot och placering i välståndsligan 1990-2000	28
BNP/befolkning i åldern 15-64 år 1970-2002, köpkraftskorrigerade dollar	29
Ranking enligt HDI 2000.....	30
Spädbarnsdödlighet per 1000 levande vid födseln 1998.....	30
Andel av befolkningen med inkomster under 60% av medianinkomsten 1998	31
Andel äldre och barn som lever i hushåll med inkomster under 50% av medianen	32
Gini-koefficienter	32
Miljöfarliga utsläpp per invånare	33
Rangordning av länder efter huruvida deras miljö är hållbar	33
Tillväxtpotential år 2001.....	34
Konkurrenskraftindex år 2001	34
Ekonomisk kreativitet år 2000	35
Dollarmiljardärer per miljon invånare år 2001	35
De största mottagarna av utländska direktinvesteringar 1996-2000, miljarder	36
Egenföretagande 1999	36
Länders kapacitet att utnyttja möjligheterna som IT för med sig	37
Hög-teknologisk export som andel av industriexport, 1999.....	37
Forskare per 10 000 arbetande 1998	38

Utgifter för forskning och utveckling 1997	38
Antal patentansökningar per miljoner människor i arbetskraften år 1999	39
Andel av världens totala sjöfraktkapacitet år 2000, procent.....	39
Produktivitetens utveckling i tillverkningsindustrin.....	40
Regleringsgrad på produkt- och arbetsmarknaden, slutet av 1990-talet	40
Offentliga sektorns brutto och nettoskuld år 2001, andel av BNP.....	41
Standardiserad arbetslöshet år 2001, procent.....	41
Kvinnlig sysselsättningsgrad år 2000, procent	42
Sysselsättningsgrad år 2000 för 55-64-åringar, procent.....	42

Varför diskutera bilden av Sverige?

Det här är en berättelse om Sverige och hur det är att leva här. Är det sant att Sverige är fattigt land i periferin av den stora världen? Att få vill leva här. Lever vi i ett helvete som tillintetgör all företagsamhet och förhindrar framgångar inom alla områden? Eller lever vi i ett rosenrött paradis? Den här skriften syftar till att ge en bild av Sverige som kanske kommer att förvåna. Vi har valt att kalla skriften "Sverige - svartmålat eller rosenrött" för att visa att bilden av Sverige behöver nyanseras.

Idéen till allt fick vi när vi läste Bo Rothsteins bok "Vad bör Staten göra?". Där återgavs ett experiment som testade solidariteten mellan individer. Resultatet blev att amerikaner var mer solidariska än svenskar. Vi blev förvånade eftersom vi förväntat oss att invånarna i ett land med världens starkaste fack och höga skatter skulle vara mer solidariskt än amerikaner. Vi undrade över bilden av Sverige? Vilken är den sanna bilden av Sverige? Hur skiljer sig Sverige från andra länder.

Det finns en ideologisk klyfta i Sverige idag som tydligast visas i de olika sidornas beskrivning av tillståndet i nationen. De krafter som vinner kampen om bilden av Sverige får makten att formulera en vision om hur Sverige ska förändras. Striden om bilden av Sverige är en strid om samhällets framtid.

I den här skriften ska vi ge några bilder av Sverige jämfört med omvärlden, diagram och tabeller med statistiska uppgifter om Sverige och svenskarna jämfört med andra länder och deras invånare.

Huvudpoängen är att det inte finns en enda sann bild. För att ge en rättvisande bild av Sverige behövs många bilder - inte en enda. Vi har arbetat med många bilder av Sverige och jämfört dem med omvärlden. Vi har letat efter uppgifter som går mot den allmänna föreställningen. Ibland har vi också tagit med diagram bara för att vi tycker att de är kul. Varje bild är en nulägesbeskrivning av ett specifikt område. Tillsammans kan de ge en bild av helheten.

Den självgoda rosenröda Sverigebilden

Den självgoda bilden är enklast att finna hos de som gillar välfärdsstaten eller bland dem som menar att blott Sverige svenska krusbär har - att vi är bättre på allt. I vart fall har lite att lära av andra. En sådan bild visar att Sverige redan har löst alla problem. Vår svenska modell är en förebild för andra. Den här storsvenska attityden är farlig eftersom den hindrar förnyelse. Den andra bilden av Sverige som avvikare eller eftersläppare är dock minst lika farlig.

Är Sverige en avvikande nation?

Det är framför allt de med stark position i samhället, till exempel Svenskt Näringsliv, som har en mycket sverigekritisk bild och som ser Sverige som avvikare. Är bilden rätt? Nej, på område efter område kan vi visa att högerns sverigekritik har saknat grund. Sverige är i många avseenden en föregångsnation men vi har också mycket att lära av omvärlden.

Moderaterna, Svenskt näringsliv eller opinionsorganisationer som Handelns utredningsinstitut ger en väldigt kritisk och elak bild av Sverige. Ledarsidorna följer med. Vi ska visa att handels utredningsinstitut tänkt fel. Makten över Sverige bilden tycks vara så viktig att opinionsorganisationer som HUI är redo slarva med fakta för att kunna verifiera sin svårtmålade bild.

Världens sämsta skola?

Att Sverige har en usel skola visas bäst genom att friskolornas förträfflighet lyfts fram. Samtidigt upprepas att svenska elever lär sig mindre än andra länder.

- 75 procent av befolkningen har genomgått gymnasieskolan vilket är den högsta andelen i OECD.
- I en undersökning av vuxnas läskunskaper gjord av OECD år 2000 hade Sverige den största andelen som presterade på högsta nivån och den minsta andelen som presterade på den lägsta nivån. Endast 6 procent av svenskarna presterade på den lägsta nivån men motsvarande siffra för USA var 24 procent.

Källa: Fördelningspolitiska redogörelsen, Vårpropositionen 2002.

Under skatter dignar ned - svag tillväxt

Skatterna i Sverige ligger över genomsnittet för OECD. En grupp av länder i norra Europa har dock ungefär samma nettoskattekvot som Sverige dvs. cirka 45 procent av BNP. Sverige skiljer sig inte heller påtagligt vad gäller löneinkomster eller avkastning på humankapital.

Vår bild är att Sveriges BNP per capita ligger på samma nivå som de andra stora industriländerna i Europa, det vill säga Frankrike, Tyskland, Italien och Storbritannien. De upplever sig inte som misslyckade. Sverige kan jämföras med de bästa. Sverige har tidigare än andra länder fått en åldrande befolkning och jämförs BNP bara för de som är i förvärvsaktiv ålder så stiger Sverige plats i BNP-ligan.

USA:s arbetsmarknadsdepartement gör en respekterad sammanställning över industrins utveckling i ett dussintal länder. Den visar att Sverige mellan åren 1990 och 2000 hade den snabbaste produktivitetens utvecklingen bland de undersökta länderna. Den svenska produktivitetens utvecklingen under decenniet var 59 procent. Japan hade 40 procent och USA 49 procent produktivitetens utveckling. Om vi tittar på perioden 1980 - 2000 ligger Sverige på fjärde plats. Storbritannien, Frankrike, Japan, Sverige, USA och Belgien låg på ett index för total produktivitetens utveckling på mellan 103 och 114, med Storbritannien i topp och Belgien sist bland de sex främsta. Helt olika sociala system genererade alltså väldigt likartad produktivitetens utveckling under två decennier.

I den del av ekonomin som verkligen möter omvärlden och där de statistiska mätproblemen är minst så hävdar sig Sverige mycket bra.

Ett land där de högtbildade inte kan bo

En Sverigekritisk paradgren var tidigare att hävda att det pågår en braindrain från Sverige, att de unga och välutbildade inte vill bo här. Undersökningar från SCB och aktuell forskning går på tvärs med denna föreställning. Sverige har både ett utflöde och ett inflöde av välutbildade.

En ofta diskuterad fråga är om det lönar sig för svenskar att utbilda sig eller inte. Visst får högtbildade ett lägre lönepåslag i Sverige jämfört med andra länder. Hänsyn bör emellertid även tas till andra aspekter av högre utbildning. Bland annat ger högre utbildning lägre arbetslöshetsrisk. Hur studierna finansieras, både avseende eventuella avgifter för undervisning och uppehälle under studietiden, påverkar även det utbildningspremien. När hänsyn tas till alla dessa faktorer visar det sig att premien för att utbilda sig på universitetet inte är särskilt låg i Sverige jämfört med andra OECD-länder.

På område efter område går det att visa att högerns Sverigekritik saknat grund. Det gäller såväl kritiken mot utbildningen, flyttning från Sverige, skatterna och tillväxten.

Sverige var för några decennier sedan en förebild. Och är det kanske fortfarande. Den Sverigebild som är den rimliga är nyanserad eller snarare mångfacetterad. Skälet är enkelt. Sverige är i hög grad ett av världens mest internationaliserade länder. Kanske inte lika avvikande som många tror.

Bilden av Sverige är i stället mer sammansatt

- Sverige är ett av världens bästa länder att leva i för de som inte tillhör samhällets elit visar FN:s sammanställning.
- Vi är en ledande IT-nation men fortfarande en stor sjöfartsnation. Det gamla och nya blandas.
- Vi har en hög industriell produktivitet och en mycket hög potential för tillväxt. Vi har större BNP per capita som en rad ledande nationer som Frankrike, Tyskland och Storbritannien om man jämför den yrkesverksamma befolkningen.
- Sverige tillhör de länder som satsar mest på en uthållig tillväxt dvs. försöker värna miljön.
- Vi är mindre fetta än befolkningen i andra länder men vi blir fetare.
- Svenskar tillhör de mest solidariska men några andra länder ger mer i u-hjälp och vi är faktiskt en nation som satsar mycket på militären.
- Vi röker mindre och dricker mindre men alkoholintaget ökar raskt.
- Vi talar om vård skola och omsorg men satsar mindre på sjukvård men mycket på skolan jämfört med andra länder.
- Vi tycker sjukvård är okej och framförallt rättvist fördelad.
- Det är få fattiga i Sverige och barn och kvinnor har det i jämförelse med andra länder bäst i Sverige.
- Andra länder som har sk familjedominerade sociala system får som resultat en lägre natalitet än den svenska.
- Vi oroar oss för växande utgifter men flertalet andra länder kommer att ha större ökning av sina pensionsutgifter.
- Spädbarndödligheten är lägst i Sverige.
- Vi tillhör de minst korrumpade länderna men några andra nationer anses ha mindre korruption.

- Vi är mer toleranta mot invandrare än befolkningen i andra länder.
- Vi har faktiskt ganska många OS-medaljer om man jämför per invånare.

Frågan är varför de som har det bäst i Sverige vill svartmåla Sverige. Ett Sverige som är bättre för vanligt folk än i de flesta andra länder. Ett Sverige som trots allt kommer ganska väl ur en internationell jämförelse.

Sverige är inget himmelrike men det är långtifrån ett helvete. Och det är inte det eftersläntrarland som den ekonomiska makteliten vill beskriva.

Ett exempel på bild och faran med att bry sig mer om målen än verkligheten

Det finns en mängd aktörer på den svenska optionsmarknaden som alla försöker få fram sin bild så tydligt som möjligt. Ibland leder konkurrensen mellan de olika bildmakarna till att vissa aktörer skapar en bild som är mer slagkraftig än sann. Om denna bild skulle få fäste i medborgarnas medvetande är det allvarligt eftersom den är skapad för att genomdriva en viss politik och inte för att korrekt beskriva verkligheten.

En bild som saknar förankring i verkligheten men ändå påverkar hur samhället ska se ut i framtiden är rapporten, "Tänk om Sverige varit en amerikansk delstat", som Handels utredningsinstituts presenterade våren 2001. Vi ska visa varför deras bild inte är tillräckligt välgrundad för att tillåtas påverka det framtida Sverige. Resonemanget om rapportens metodologiska brister bygger till stor del på en opublicerad debattartikel av Professor Sten Johansson som är chef för FIEF.

HUI:s rapport är tänkt att visa hur mycket Sverige halkat efter andra länder i ekonomisk välstånd. Istället för att som brukligt studera BNP/capita anser författarna att det är bättre att använda det mindre abstrakta måttet hushållens totala inkomster. Genom att jämföra statistik från USA och Sverige anser sig HUI kunna visa att om Sverige vore en del av USA skulle våra medborgare både vara den fattigaste delstaten och den fattigaste etniska gruppen. Finns det någon grund för detta påstående?

Att levnadsstandarden mätt i pengar är högre i USA än i Sverige är oomtvistligt liksom att hushållen har högre köpkraft. Det hänger i första hand samman med att amerikaner arbetar i genomsnitt 25 procent fler arbetstimmar per år än svenskar. Amerikaner har genomsnittligt längre veckoarbetstid, mycket kortare semester och färre lediga helgdagar än svenskar samt ingen utbyggd föräldraförsäkring. Därtill har de marginellt högre produktivitet per arbetad timme. Internationella jämförelser av levnadsstandard eller livskvalitet (t ex Världsbankens eller UNDPs) tyder inte på att amerikanska hushåll har bättre levnadsförhållanden än svenska hushåll, snarare tvärtom.

De två HUI-forskarna har, enligt Sten Johansson, gjort så allvarliga fel att deras studie inte kan användas för några seriösa ändamål.

HUI studerar medianen för hushållens bruttoinkomst. Medianen är ett mått som visar vad den genomsnittliga familjen har för inkomst. Om man tänker sig att alla svenska familjer ställs upp på en rad är medianfamiljen den som befinner sig i mitten. Medelvärdet är däremot hushållens totala inkomster dividerat med antalet hushåll. I vissa lägen är det bättre att använda medianen som inkomstmått eftersom enskilda individer kan få stor effekt på ett medelvärde och dra upp det betydligt trots att den genomsnittliga inkomstagaren inte fått det bättre. Om Bill Gates fick halva USAs totala inkomster skulle han påverka medelvärdet kraftigt men inte medianen.

Teoretiskt är begreppet bruttoinkomst otympligt därför att det dels är före skatt och inräknat arbetsgivaravgiften till social security (the allmänna pensionssystemet i USA), dels innefattar vissa transfereringar och bidrag som betalas från inkomstskatterna. Att använda det i en jämförelse av hushållens inkomster i Sverige och USA från levnadsstandardsynpunkt är klart

olämpligt. Dessutom har HUI-forskarna inte satt sig in i den amerikanska definitionen och insett att den innefattar vissa inkomstprövade bidrag som närmast motsvaras av studiebidrag, återbetalningsfria studiemedel, bostadsbidrag, barnbidrag, arbetsskadeersättningar och någon del av socialbidragen i Sverige. Den som försöker göra det seriöst hamnar genast i en mängd problem. Framställningen i DN-artikeln men också i grundrapporten tyder på att HUI-forskarna inte ens verkar ha märkt att problemet finns.

Det största problemet med rapporten är att HUI jämför hushållens medianinkomster utan att ta hänsyn till skillnaderna mellan Sverige och USA vad gäller hushållens storlek och sammansättning samt till skillnaderna i antal förvärvsarbetande per hushåll. Genomsnittshushållet i USA enligt den amerikanska studien som HUI använder består av 2,6 personer. Medianinkomsten för hushållen i USA är alltså den summa som 2,6 personer skall betala skatter och försäkringar med och därutöver täcka dagliga och andra utgifter. Man vill helst också veta hur hushållen är sammansatta, bl a med hänsyn till antal barn och deras ålder. Viktigt för bedömningar och jämförelser mellan hushåll i olika länder är inte bara genomsnittstorlek och antal barn utan också antal förvärvsverksamma i hushållet. Man skall då lägga märke till att de amerikanska hushållen enligt den återopade studien har i genomsnitt 1,4 förvärvsverksamma.

I det svenska datamaterialet består hushållen i genomsnitt av 1,8 personer som skall leva på inkomsten, dvs. 30 procent färre än i den amerikanska studien. Och antalet förvärvsverksamma, vars inkomster läggs samman i det svenska datamaterialet, är i genomsnitt bara 1,0 per hushåll. De svenska hushållen blir i Linda-databasen genomsnittligt så mycket mindre än de amerikanska därför att svenska hushåll faktiskt är mindre men också därför att samboende ogifta utan barn behandlas som enpersonershushåll i de svenska inkomstregistren. En jämförelse av hushållens medianinkomster mellan Sverige och USA där man inte tar hänsyn till dessa skillnader i hushållens storlek och sammansättning är inte meningsfull.

I Sverige är det således färre personer i varje hushåll och det medför att de inte behöver lika mycket inkomster som ett hushåll i USA. När dessutom antalet arbetande per hushåll är lägre i Sverige är det inte konstigt att ett svenskt hushåll har lägre inkomster än ett amerikanskt dito.

Det vore någorlunda enkelt att räkna om medianinkomsterna så att de tar hänsyn till skillnaderna i hushållens storlek och sammansättning. Det är ändå knappast meningsfullt att göra det eftersom inkomstbegreppet är så otympligt och absolut inte avsett eller lämpat för internationella jämförelser. Amerikanska motsvarigheten till SCB använder begreppet "money income" som det officiella inkomstbegreppet – i brist på bättre och snarast därför att det är ganska lättillgängligt och någorlunda lätt för hushållen att redovisa i den löpande befolkningsundersökningen (Current Population Survey).

Dessutom tar studien inte hänsyn till alla de varor och tjänster som det offentliga med mycket låg kostnad erbjuder till alla svenska hushåll. Det handlar om både små saker som avsaknad av vägtullar och stora saker som fri utbildning och sjukvård. Jämförelser av levnadsstandard måste beskriva hur människor lever och inte vad de tjänar. En låginkomsttagare i Sverige har det bättre än en i USA eftersom levnadskostnaderna är betydligt högre för vanliga människor beroende på avsaknaden av en välfärdsstat. Många har i USA inte råd att köpa de tjänster som den svenska välfärdsstaten tillhandahåller till alla.

Att HUI:s bild av de svenska hushållens inkomster jämfört med de amerikanska är en förvanskning av verkligheten framstår därigenom som relativt klart. Detta visar på vilken bety-

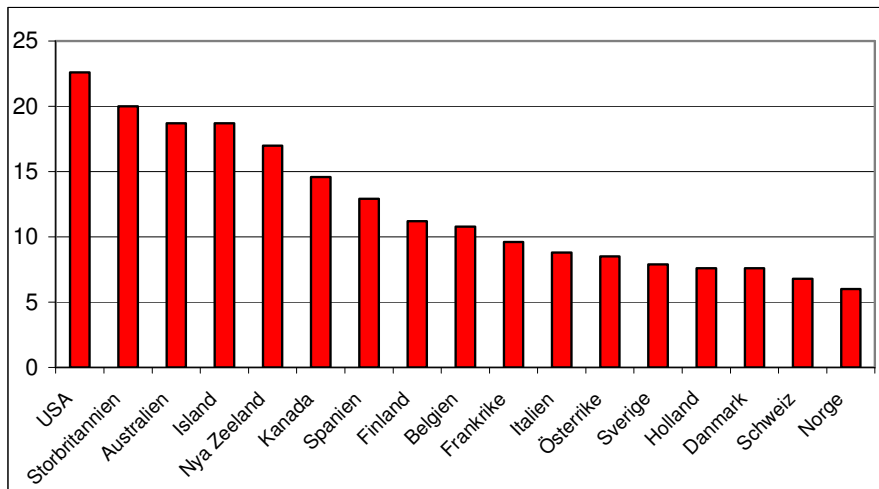
delse som bilden av Sverige får – för om amerikanska hushåll har det bättre än svenska, borde vi inte försöka omskapa Sverige efter den amerikanska samhällsmodellen. Detta är just vad HUI förslår grundat på sin rapport, lägre skatter och mindre offentlig välfärd. Om deras bild tillåts stå oemotsagd är det den väg som det svenska samhället kommer att gå.

Vår bild av Sverige

Vilka är vi och hur ser vi ut

Sverige anses vara ett långsmalt land bestående av storväxta lintottar. Diagrammet nedan visar att vi inte är särskilt tjocka jämfört med andra i-länder. Det som visas är ett index över BMI dvs. kroppsvikten i relation till längden och Sverige är långtifrån det land med mest väldigt överviktiga. Fördomarna om USA och dess matvanor bekräftas.

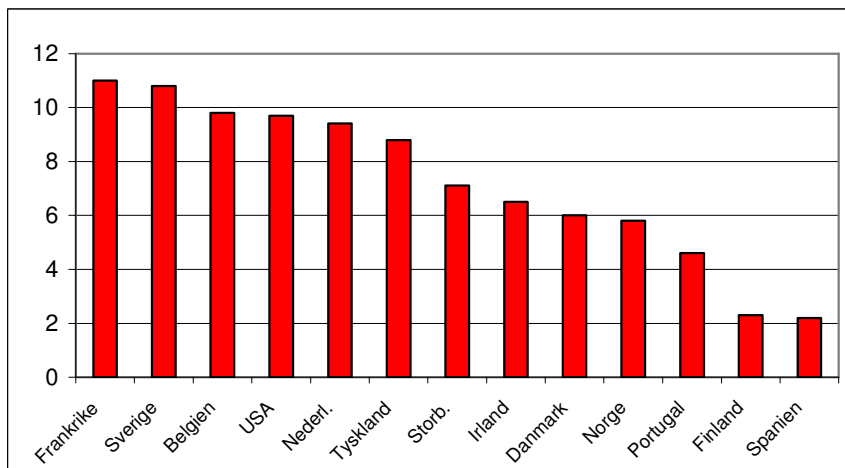
Andel av befolkningen med BMI över 30, senast tillgängliga år

Källa: OECD, *Health at a glance 2001*

Nej, Sverige är sannerligen inte längre ett land befolkat av lintottar. Sverige är nämligen nu ett av de länder i Europa som har flest personer som är födda i andra länder och denna förändring av Sverige accelererar genom högre nativitet hos de nyanlända svenskarna och snart har en fjärdedel av arbetskraften utländsk bakgrund.

Utrikesfödda som andel av befolkningen, senast tillgängliga år

Källa: SCB

Trots att relativt många av oss svenskar har en bakgrund i andra länder har majoritetsbefolkningen i Sverige mindre av negativa attityder gentemot minoritetsbefolkningen än i många andra länder. Detta enligt en attitydundersökning som EU genomfört.

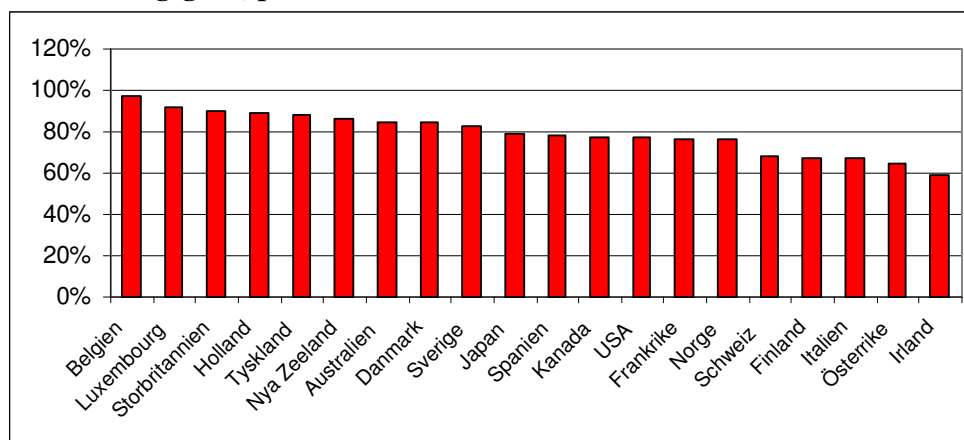
Attityder gentemot minoritetsgrupper, andel av befolkningen med olika syn

	<i>Intoleranta</i>	<i>Ambivalenta</i>	<i>Passivt toleranta</i>	<i>Aktivt toleranta</i>
Grekland	27	43	22	7
Belgien	25	28	26	22
Danmark	20	17	31	33
Frankrike	19	26	31	25
Tyskland	18	29	29	24
Storbritannien	15	27	36	22
Irland	13	21	50	15
Österrike	12	30	37	20
Italien	11	21	54	15
Holland	11	25	34	31
Portugal	9	34	44	13
Sverige	9	15	43	33
Luxembourg	8	32	33	28
Finland	8	21	39	32
Spanien	4	18	61	16
EU	14	25	39	21

Källa: EUMC

Var bor svenskarna? Något överraskande har vi trots vårt avlånga land klumpat ihop oss på ett fåtal platser. Sverige har en för i-länder väldigt låg befolkningstäthet men samtidigt en internationellt sett hög urbaniseringsgrad. Det innebär att svenskarna bor nära varandra och inte alls utspritt över hela den yta som står till vårt förfogande.

Urbaniseringsgrad, procent

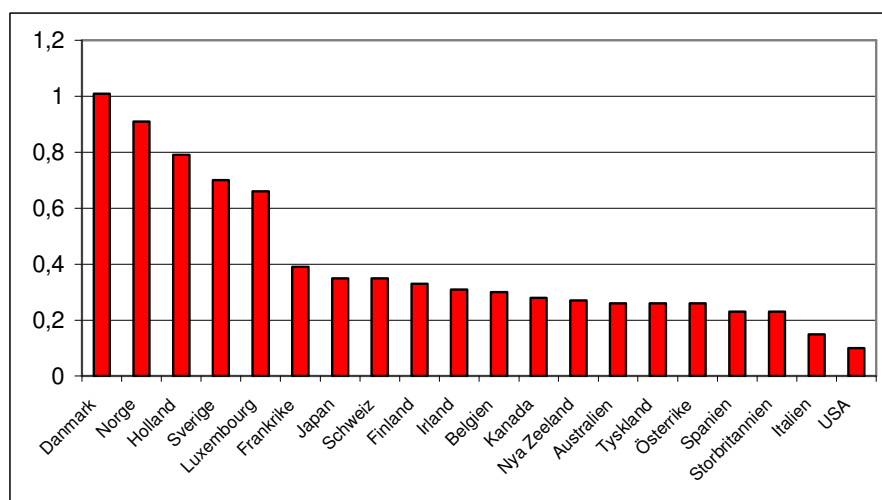

Källa: SCB

Sverige är inte det lilla instängda land som många försöker framställa det som, utan ett internationellt öppet land. Det är dessutom svårt att beskriva Sverige som ett land där få vill bo, när så många flyttat hit. Många flyktingar har fått skydd i Sverige men hur stor är vår vilja att hjälpa u-länderna att uppnå social och ekonomisk utveckling? Sverige ger mer andel av BNI i

bistånd än de flesta andra länder men vi ligger inte längre i världstoppen. Under 1990-talet övergavs 1 procentens målet.

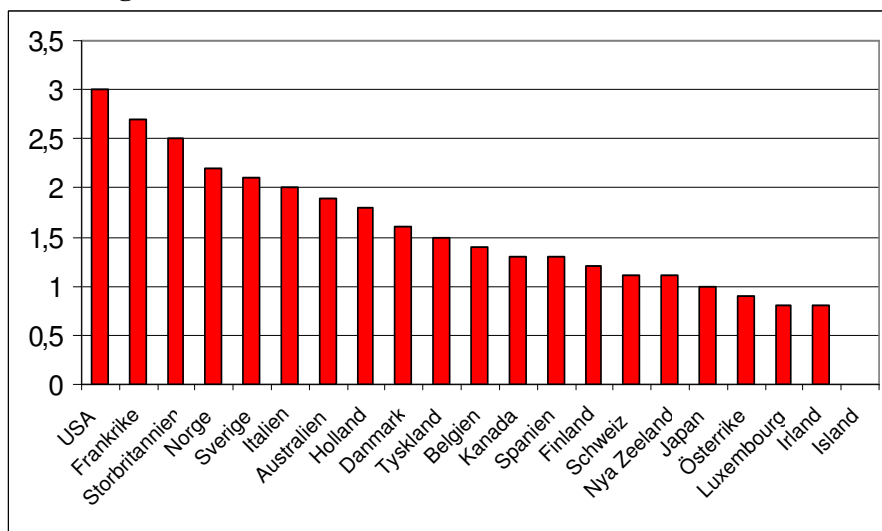
Officiellt bistånd som andel av BNI 1999

Källa: OECD

Till skillnad från vad många tror lägger Sverige ner relativt mycket pengar på militärutgifter. Vi ligger bland snittet för NATO-länderna. Något oväntat är dessutom att Sverige spenderade nära dubbelt så mycket som Finland på militärutgifter år 1999.

Militärutgifter som andel av BNP 1999

Källa: OECD

Vi tycks vara mer krigiska och mindre solidariska än vad vi tror. En annan intressant fråga är hur ärliga vi är i Sverige? Det är svårt att säga men Sverige är i alla fall ett av världens minst korruperade länder. Vi har dock ingen tätposition.

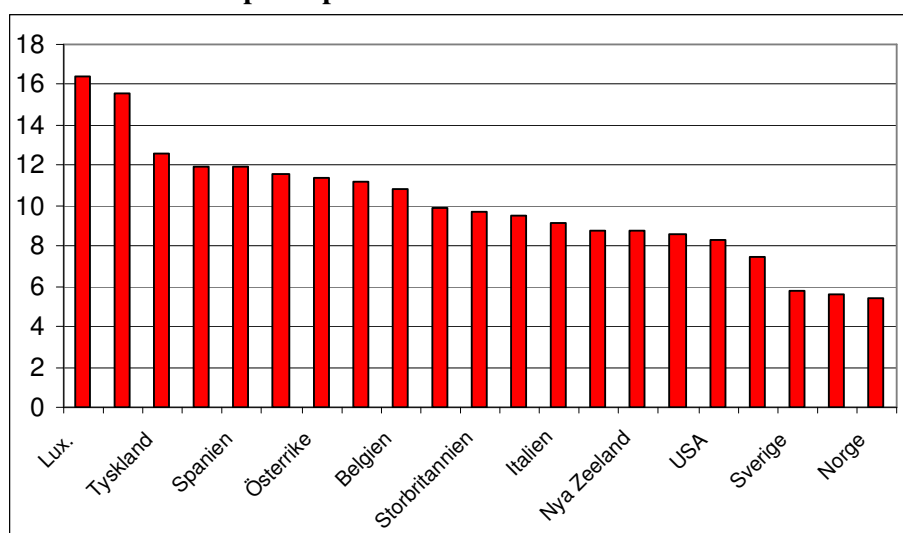
De minst korruperade länderna 2001

1	Finland
2	Danmark
3	Nya Zeeland
4	Island
4	Singapore
6	Sverige
7	Kanada
8	Holland
9	Luxemburg
10	Norge
11	Australien
12	Schweiz
13	Storbritannien
14	Hong Kong
15	Österrike
16	Israel
16	USA

Källa: *Transparency International*

Diagrammet nedan visar att de flesta andra länder konsumerar mer alkohol per invånare än Sverige. Sverige rör sig dock mot väsentligt ökad alkoholkonsumtion. En av de mest dramatiska samhällsförändringarna som nu sker är att svenskarna tillvänjs den europeiska vinkulturen. En liberal alkoholpolitik med lägre skatter är en av de mest påtagliga effekterna av EU-medlemskapet. Många upplever säkert att Sverige har en restriktiv alkoholpolitik men till exempel har antalet restauranger med utskänkningstillstånd ökat kraftigt de senaste åren.

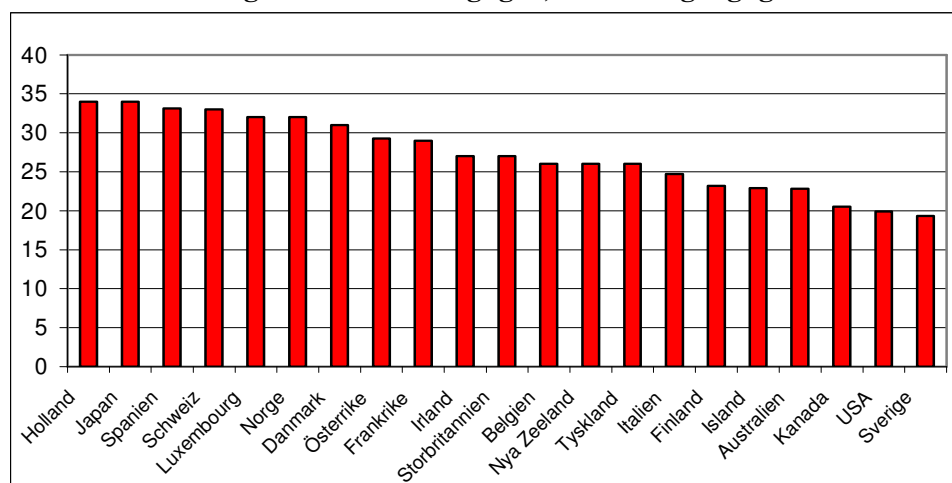
Antal liter alkohol per capita över 15 år 1998

Källa: *OECD, Health at a glance 2001*

När det gäller alkohol närmar vi oss således de andra länderna men vi rökar fortfarande väsentligt mindre än andra länder.

Andel av befolkningen som röker dagligen, senast tillgängliga år

Källa: OECD, *Health at a glance 2001*

Hur mäter man en nations lycka? Det är en fråga som vi på många sätt försöker besvara i denna rapport. På extrem olycka finns i alla fall ett mått, nämligen självmordsfrekvensen. Det odlades länge en myt om att Sverige var ett land där självmord var vanligt. Självmord är i vissa kulturer mer tabubelagt och en del länder är inte så pigga på att redovisa de egentliga dödsorsaken. Men som visas i diagrammet ligger Sverige inte i toppen när det gäller självmord trots att antalet som begår självmord i vissa länder underdrivs.

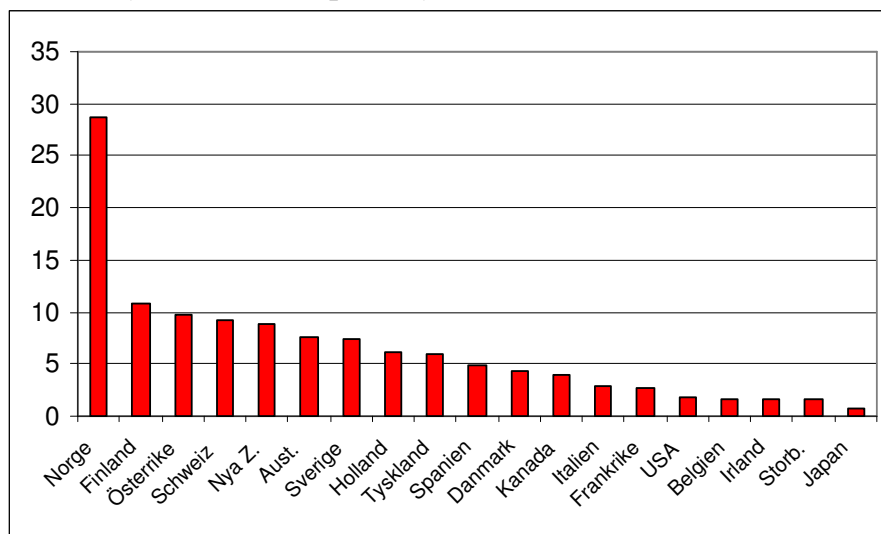
Självmordsfrekvens, per 100 000 invånare

Män		Kvinnor	
Finland	38,3	Japan	11,9
Belgien	31,3	Belgien	11,7
Schweiz	29,2	Schweiz	11,6
Luxembourg	29,0	Österrike	10,3
Österrike	28,7	Finland	10,1
Frankrike	28,4	Frankrike	10,1
Japan	26,0	Danmark	9,8
Danmark	24,3	Luxembourg	9,8
Nya Zeeland	23,7	Sverige	8,5
Australien	22,7	Tyskland	7,3
Tyskland	21,5	Nya Zeeland	6,9
Island	20,8	Holland	6,7
Sverige	20,0	Norge	6,6
Kanada	19,6	Australien	6,0
Irland	19,2	Kanada	5,1
USA	18,6	USA	4,4
Norge	17,8	Spanien	4,2
Holland	13,5	Italien	3,9
Spanien	13,1	Island	3,7
Italien	12,7	Irland	3,5
Storbritannien	11,7	Storbritannien	3,3

Källa: WHO

Stämmer myten om vikingarnas råstyrka? Ett klassiskt sätt att mäta sina fysiska krafter mot varandra är i olika former av idrotter. Är Sverige en dålig idrottsnation? Många anser att Sverige har misslyckats i de senaste 15 årens olympiska spel, men har det verkligen gått så dåligt? Visserligen är våra grannar nordmännen betydligt bättre men jämfört med andra länder ser det inte så illa ut.

OS-medaljer sedan 1988, per miljon invånare

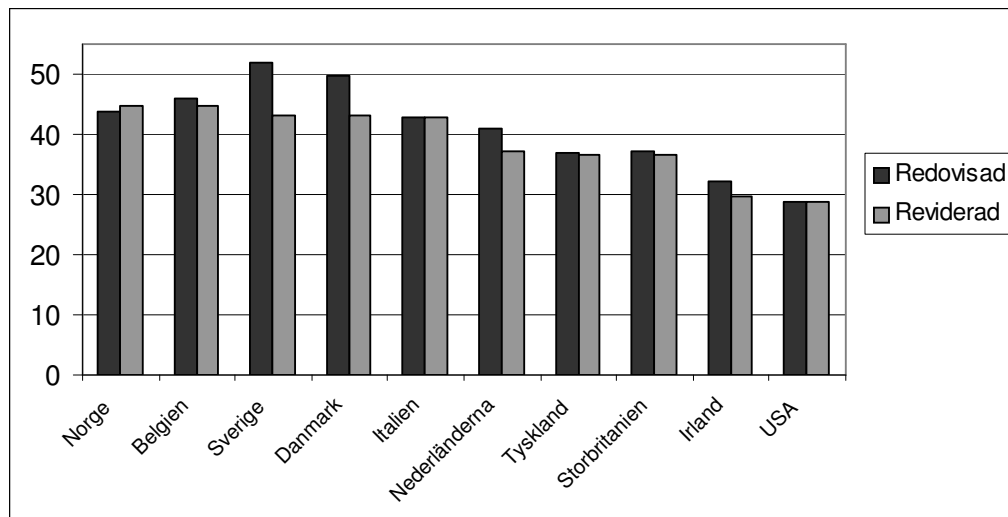
Källa: IOK, OECD samt egna beräkningar

De svenska skatterna

Få tråkiga frågor diskuteras lika lidelsefullt som de svenska skatterna. Såväl höger som vänster använder bilden av Sverige som ett extremt högskatteland för att motivera för sin verklighetsbild. De som är emot en stor offentlig sektor använder bilden för att bevisa vilken omöjlig situation det är i och med att Sverige är så avvikande. Samtidigt som de som förespråkar en omfattande välfärdsstat är måna om samma bild eftersom den visar att Sverige är det unika land de vill tro att de lever i. De anser att Sverige är det land som spenderar mest på medborgarnas välfärd, det är inte självklar att så är fallet.

Visst har Sverige världens högsta skatter i relation till BNP. Bilden av Sverige som ett avvikande fall i skattesammanhang är med detta mått sant. Det går dock att beräkna skattekvoten på flera sätt, om hänsyn tas till att vissa länder beskattar transfereringar och det strukturella budgetsaldot har Sverige fortfarande högst skatter men skillnaden är betydligt mindre. Visst har Sverige höga skatter men de är inte avvikande från en grupp andra nordeuropeiska välfärdsstater.

Skattekvoter 1999, procent av BNP

Källa: OECD samt egna beräkningar

Den vanligaste påståendet från skattemotståndarna är att Sverige har världens högsta skatter på vanliga inkomster. Nedan visas tabeller från OECD över hur mycket av den totala arbetskraftskostnaden som består av inkomstskatter och arbetsgivaravgifter för en genomsnittlig industriarbetare. Dessutom visas samma sak för en familj bestående av en genomsnittlig industriarbetare och dennes make/maka som tjänar 2/3 av en genomsnittlig industriarbetarlön. För dessa två typer av hushåll visas därtill marginalskatten och arbetsgivaravgiften som andel av arbetskraftskostnaden. Dessa tabeller förstärker bilden av Sverige som ett land med visserligen höga skatter men inte unikt höga eftersom det finns en grupp av länder med liknande skattenivåer.

Inkomstskatt och arbetsgivaravgifter minus bidrag 2001, procent av arbetskraftskostnaden

Ensamstående, inga barn		Gifta en heltid och en 67%, två barn,	
Belgien	41,7	Belgien	33,2
Tyskland	40,6	Sverige	25,2
Sverige	31,7	Tyskland	31,3
Finland	32,4	Italien	23,6
Frankrike	27	Finland	24,5
Italien	27,9	Frankrike	19,0
Österrike	28,5	Holland	26,2
Holland	33,0	Danmark	38,5
Danmark	43,8	Österrike	15,1
Norge	29,0	Spanien	14,3
Luxembourg	24,8	Norge	22,6
Spanien	18,9	Kanada	21,9
Irland	16,9	USA	19,7
Kanada	25,3	Storbritannien	15,8
USA	24,6	Irland	11,0
Storbritannien	23,3	Schweiz	14,6
Schweiz	21,4	Island	15,9
Island	22,2	Nya Zeeland	19,2
Nya Zeeland	19,6	Luxembourg	7,4
Japan	16,2	Japan	14,5

Källa: OECD, *Taxing wages, 2001*

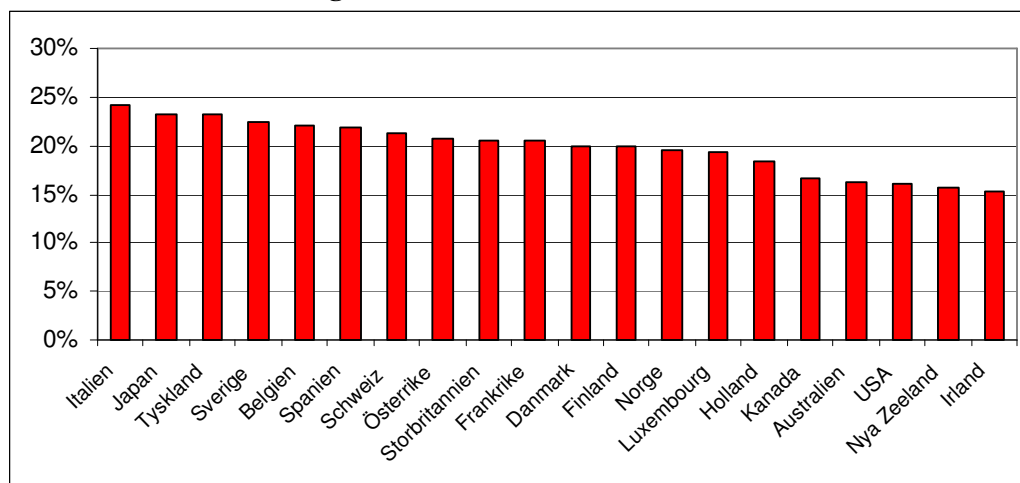
Marginalskatt och arbetsgivaravgifter 2001, procent av arbetskraftskostnaden

Ensamstående, inga barn, heltid		Gifta en heltid och en 67%, två barn	
Belgien	66,7	Belgien	67,0
Tyskland	63,9	Tyskland	61,1
Finland	57,4	Finland	57,4
Holland	51,0	Holland	51,0
Irland	33,9	Österrike	55,3
Österrike	55,3	Italien	54,5
Italien	54,5	Sverige	50,4
Frankrike	53,0	Kanada	46,7
Sverige	50,4	Danmark	50,4
Danmark	50,4	Island	47,4
Luxemburg	47,9	Frankrike	50,9
Kanada	42,1	Spanien	45,5
Spanien	45,5	Luxemburg	41,6
Norge	43,1	Norge	43,1
Storbritannien	39,2	Storbritannien	39,2
Island	39,3	Irland	33,9
Schweiz	37,1	Schweiz	36,7
USA	34,5	USA	34,5
Japan	29,0	Japan	26,3
Nya Zeeland	33,0	Nya Zeeland	33,0

Källa: OECD, *Taxing wages 2001*

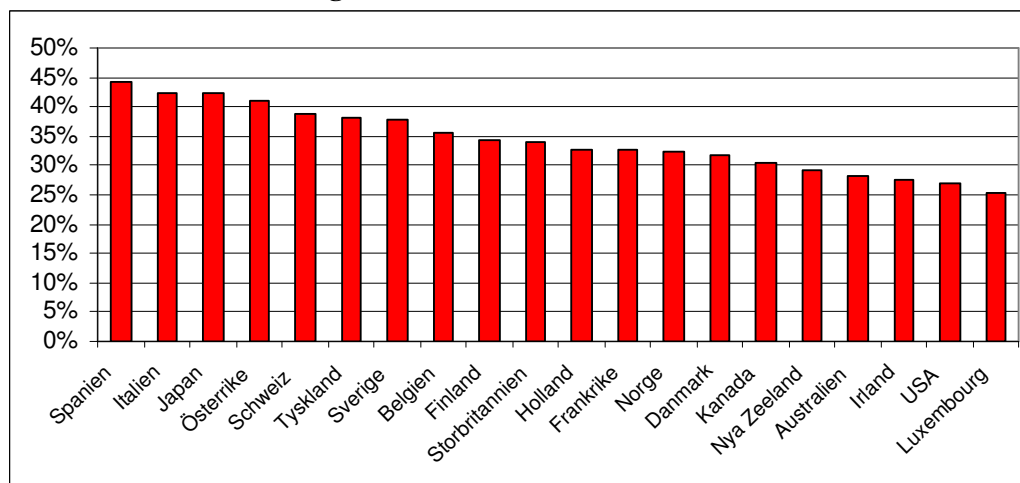
Vår bild av de svenska skatterna är därmed att de är höga men inte unikt höga. Det kan till och med vara så att skatten i Sverige är för låg givet att staten både söker amortera statsskulden och ha en god omsorg om en åldrande befolkning. Demografin är något som alla som påstår sig vilja skapa framtidens politik borde ta hänsyn till. Diagrammen nedan visar att Sverige, liksom alla andra i-länder, 2050 jämfört med år 2000 kommer ha en markant högre andel över 60 år.

Andelen 60+ av befolkningen år 2000

Källa: FN

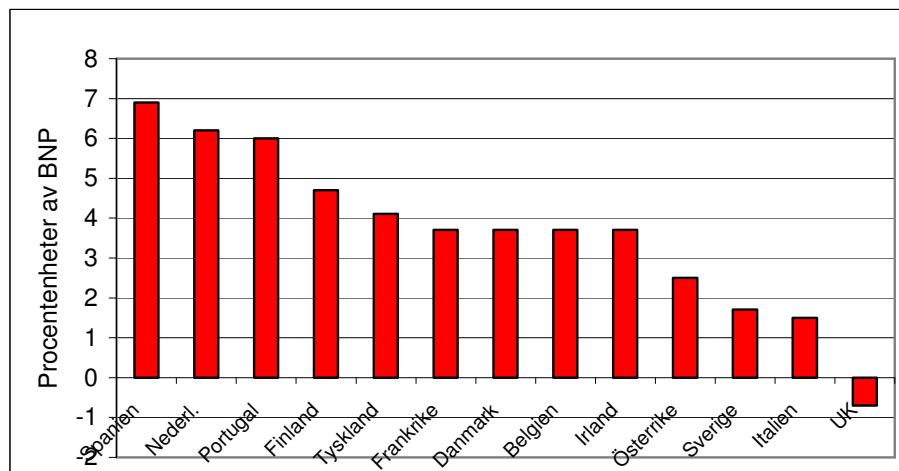
Andelen 60+ av befolkningen år 2050

Källa: FN

Så gott som alla i-länder kommer inom en snar framtid att sättas under hård press i och med att andelen äldre i befolkningen ökar dramatiskt. Pensionsutgifterna i Sverige kommer, jämfört med andra länder, öka mindre till följd av den demografiska utvecklingen. Detta beror främst på att Sverige redan reformerat sitt pensionssystem, vilket många andra ännu inte gjort.

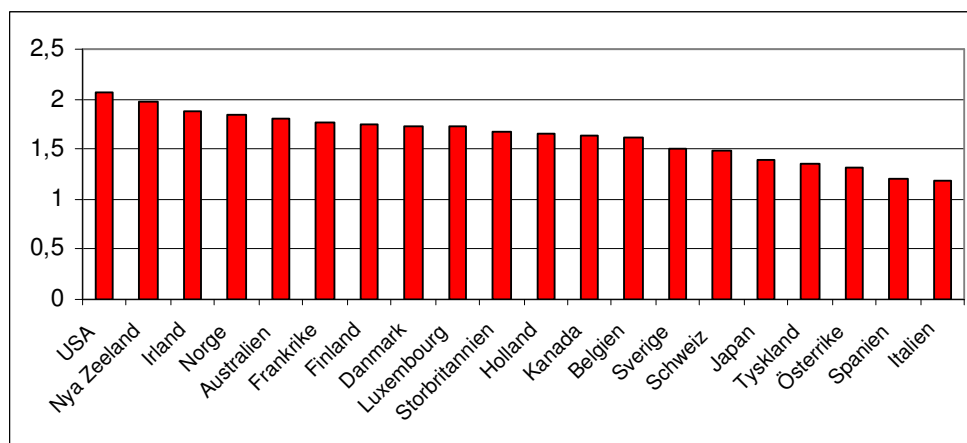
Förändring i pensionsutgifterna 2000-2040

Källa: EU

Att den demografiska utvecklingen kommer att ställa till problem bygger på att barnafödandet inte ökar kraftigt från nuvarande nivå. Hur många barn föds per kvinna i Sverige jämfört med andra länder och hur kan barnafödandet förmås att öka? Sverige tillhör inte de rika länder där få barn föds per kvinna utan intar en mellanposition. Innan den ekonomiska krisen tillhörde vi de länder som hade flest barn mer kvinna, cirka 2.

Fruksamhetstal år 1999

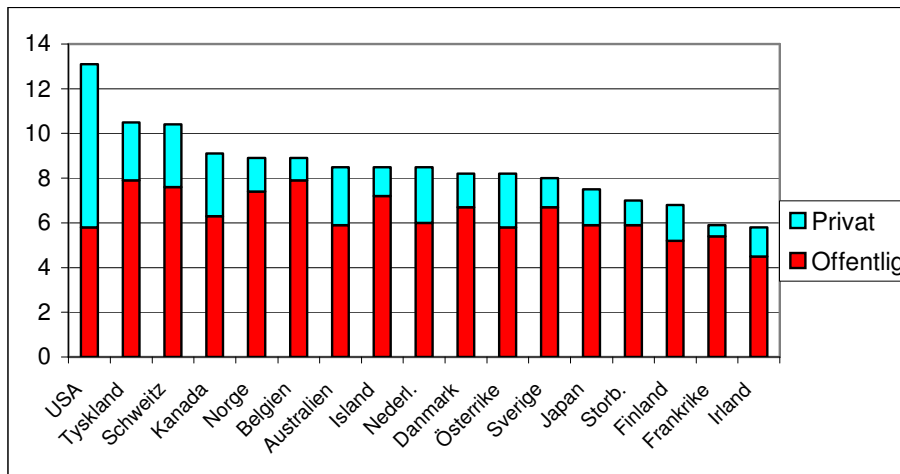
Källa: SCB

Det intressanta med diagrammet ovan är att länder med sämre jämställdhet och barnsomsorg har väsentligt lägre nativitet. I länder där välfärden bygger på familjen är nativiteten väsentligt lägre än i samhällssystem som syftar till att frigöra individen från beroende av familjen genom generella välfärdssystem. Frihet från beroende av familjen innebär således fler barn än system som syftar till att stärka familjen blir den något överraskande slutsatsen. Det är kanske något att tänka på för de som gör allt för att uppmuntra kvinnor att stanna hemma längre med sina barn. Om det vill sig illa kommer ett sådant system innebära att det föds färre barn i Sverige. Med tanke på demografin har vi inte råd med en sådan utveckling.

Den svenska välfärdsstaten

Det kan vara svårt att avgöra hur vi ska kunna bevara vår välfärd när ekonomin utsätts för ökat demografiskt tryck i framtiden. Men för att veta vad vi ska bevara måste vi veta vad vi har. Läger vi ner mer på vård och skola än andra länder? Den kanske viktigaste delen av välfärdsstaten är sjukvården. Sverige lägger dock ned relativt lite pengar på sjukvård jämfört med andra länder. Det kan bero på kostnadsinflationen i de privata och försäkringsbaserade systemen i länder som USA men också på att personalen har högre löner i andra länder. Dessutom är den andel som är offentlig inte större än i många andra länder, vilket också kan vara förvånande för många.

Hälsa- och sjukvårdsutgifter 1998, procent av BNP

Källa: OECD

I debatten hävdas ofta att många är missnöjda med sjukvården i Sverige. Visserligen är många missnöjda men Sverige placerar sig i mitterskiktet i en internationell jämförelse över hur nöjda medborgarna är med sitt lands sjukvård. Om medborgarna håller med om påståendet att sjukvårdens kvalitet är hög har landet en hög siffra och motsatt om landet har en låg siffra.

Medborgarnas syn på sjukvårdens kvalitet

Finland	6,6
Österrike	6,6
Belgien	6,5
Schweiz	6,5
Island	6,4
Luxemburg	6,4
Tyskland	6,3
Australien	6,2
Frankrike	6,1
Holland	6,1
Japan	5,9
Sverige	5,9
USA	5,8
Danmark	5,5
Spanien	5,4
Irland	5,3
Kanada	5,3
Nya Zeeland	5,2
Norge	5,1
Storbritannien	4,7
Italien	4,1

1=håller inte alls med, 7=håller starkt med

Källa: WEF

Ett annat vanligt påstående är att de rika kan köpa den vård som de utan pengar inte kan få via de offentliga systemen. Att den offentliga välfärden därmed skapar ett klassamhälle. En undersökning visar dock att medborgarna upplever skillnaden på den sjukvård som rika respektive fattiga får i Sverige som relativt liten. Den fråga som ställts är huruvida skillnaden på sjukvårdens kvalitet är liten mellan fattiga och rika. Ett högt värde anger stor upplevd jämlikhet i kvalitén.

Medborgarnas syn på skillnaden i sjukvårdens kvalitet för fattiga och rika

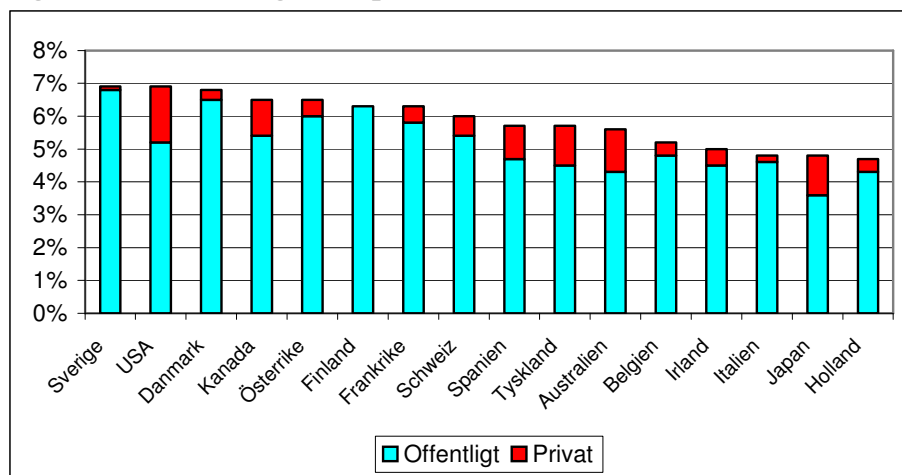
Island	6,4
Belgien	6,2
Luxembourg	6,2
Holland	6,2
Finland	6,1
Sverige	5,9
Danmark	5,9
Österrike	5,8
Kanada	5,8
Schweiz	5,6
Frankrike	5,5
Norge	5,5
Tyskland	5,3
Japan	5,3
Australien	4,9
Spanien	4,7
Nya Zeeland	4,2
Irland	3,6
Italien	3,6
Storbritannien	3,4
USA	3,1

1=håller inte alls med, 7=håller starkt med

Källa: WEF

En vanlig bild är att det satsas lite pengar på den svenska skolan. Om man jämför med andra länder visar det sig att denna bild inte är helt felaktig.

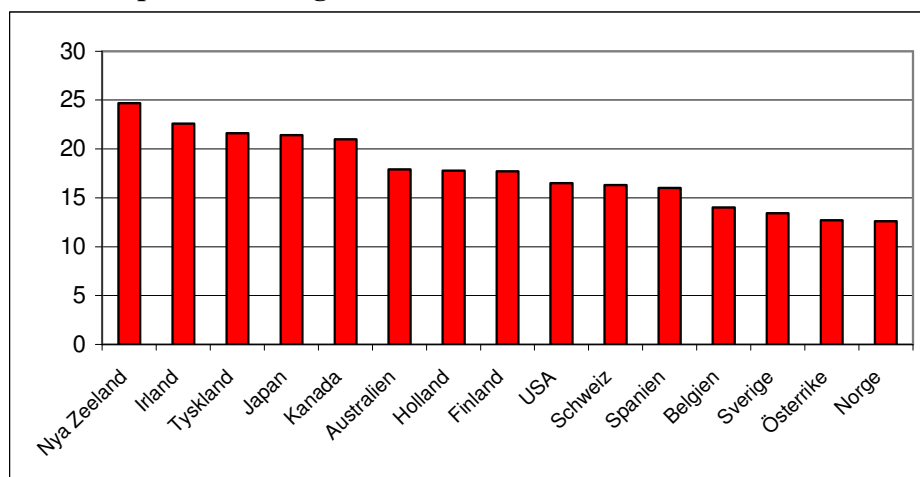
Utgifter för utbildning 1998, procent av BNP

Källa: OECD

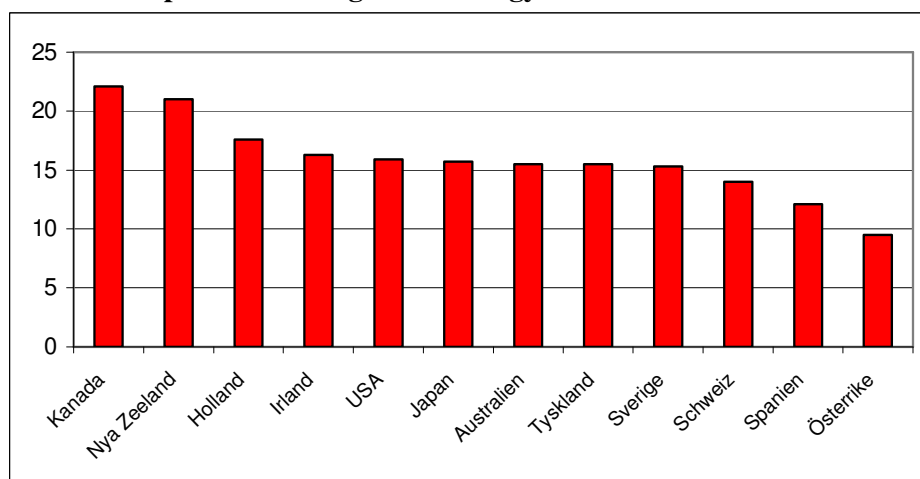
Mycket av problemen i den svenska skolan skylls på den påstått låga lärartätheten. En närmare analys visar emellertid att antalet elever per lärare i den svenska skolan i internationell jämförelse inte är särskilt hög. Snarare tvärtom.

Antal elev per lärare i låg- och mellanstadiet 1998

Källa: OECD.

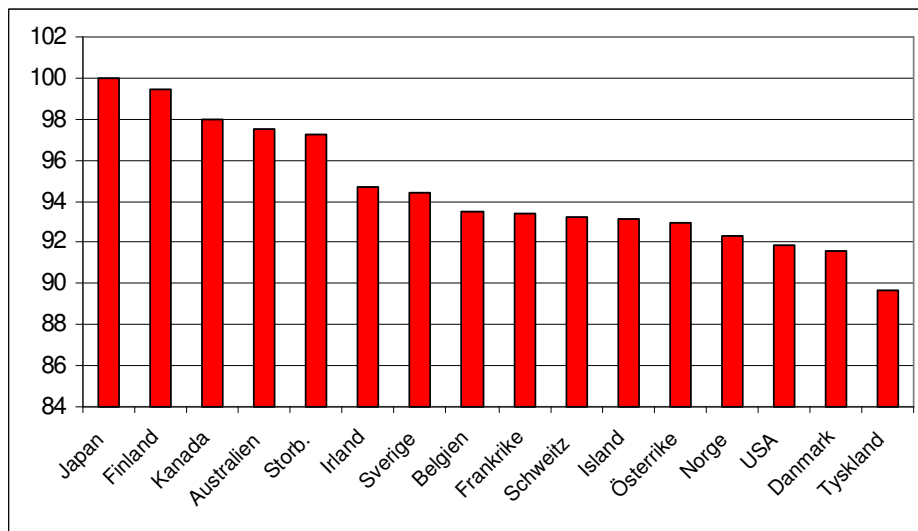
Antal elever per lärare i högstadiet och gymnasiet 1998

Källa: OECD.

Den svenska skolan utpekas ofta som dålig. De internationella kunskapstest som gjorts bland 15-åringar visar dock att även om Sverige inte är ett av de främsta länderna befinner vi oss på den övre halvan. I diagrammet har alla länder relaterats till det bästa landets, Japans, sammanlagda resultat.

Sammanlagt resultat för 15-åringar 2000, i procent av Japan

Källa: OECD

En ofta diskuterad fråga är om det lönar sig för svenskar att utbilda sig eller inte. Visst får högt utbildade ett lägre lönepåslag i Sverige jämfört med andra länder. Hänsyn bör emellertid även tas till andra aspekter av högre utbildning. Bland annat ger högre utbildning lägre arbetslöshetsrisk. Hur studierna finansieras, både avseende eventuella avgifter för undervisning och uppehälle under studietiden, påverkar även det utbildningspremien. OECD har i Economic outlook nr.70 (2001) jämfört avkastningen på utbildning för ett antal industriländer där hänsyn tagits till dessa variabler. Där har avkastningen för att investera i en universitetsutbildning relaterats till att endast genomgå gymnasieutbildning.

Internränta för utbildning 1999-2000

Kvinnor

	Inkomster före Skatter	Arbetslöshetsrisk	Undervisningsavgifter	Offentligt diestöd	stu- Sammansatt ränta	
Storbrit.	16,4	-2,3	1,3	-2,5	3,2	16,1
Frankrike	12,1	-1,7	4,8	-1,7	1,9	15,4
USA	18,8	-2	1,4	-6	2,7	14,7
Nederl.	9,4	-1	0,7	-0,7	4,1	12,5
Danmark	6	-1,1	0,7	-0,1	5,6	11,1
Sverige	7,4	-0,7	1,6	-0,8	3,3	10,8
Kanada	10,6	-1,3	1,2	-2,9	2,4	9,9
Tyskland	7	-1,6	0,6	-0,6	3	8,4
Japan	8	-0,2	0,5	-2,4	1,3	7,2

Källa: OECD

Män

	<i>Inkomster före Skatter skatt</i>	<i>Arbetslöshets-risk</i>	<i>Undervisnings-avgifter</i>	<i>Offentligt stu- diestöd</i>	<i>Sammansatt ränta</i>	
Storbrit.	18,1	-2,1	1,6	-2,7	3,6	18,5
USA	18,9	-2,3	0,9	-4,7	2,1	14,9
Frankrike	13,3	-1,6	2,4	-1,1	1,3	14,3
Danmark	7,9	-0,4	1,1	-0,1	5,2	13,7
Nederl.	11,7	-2	0	-0,6	2,9	12,1
Sverige	9,4	-1,5	1,2	-0,7	3	11,4
Tyskland	7,1	-1,5	1,1	-0,3	2,7	9,1
Kanada	8,4	-0,5	1,3	-2,3	1,8	8,7
Japan	8	-0,3	0,9	-2	1,3	7,9
Italien	6,7		0,5	-0,7	0	6,5

Källa: OECD

Främst Danmark men även Sverige skapar således jämförelsevis bra incitament att utbilda sig vidare trots de små löneskillnaderna. Det visar att det är möjligt att uppmuntra utbildning trots progressiva skatter. Om utbildningssystemet är tillräckligt förmånligt går det trots sammanpressad lönestruktur att skapa incitament till utbildning.

Har vi det bra i Sverige? Kanske är det den viktigaste frågan i den här sammanställningen av bilder. För att kunna avgöra om vi har det bra eller inte i Sverige måste det först bestämmas vilket mått på välbefinnande som ska användas.

När Sverige ska jämföras med omvärlden visas som regel den så kallade välbefinnandeligan, det vill säga BNP per capita. En snabb titt på välbefinnandeligan visar ett land i nedgång. Stämmer denna bild av Sverige? Tidigare var Sverige ett av världens rikaste länder. Efterkrigstiden med snabb produktionsstillväxt i ett Europa som längtade efter industrivaror med en i Sverige av kriget opåverkad industri gav Sverige en tätplats. Sverige var tillsammans med Japan från slutet av 1800-talet till en god bit in på 1900-talet snabbväxarna i världen. Men hur det är idag är omdiskuterat. Idag ligger Sverige på 17:e plats när man mäter BNP per capita. Det bör dock påpekas att skillnaderna mellan många länder är väldigt små. Att dra för stora växlar av relativt små skillnader är inte seriöst eftersom det finns många problem med de beräkningar av BNP per capita som görs.

Välståndsligan 1970-2000

1970	1980	2000
1. Schweiz	1. USA	1. Luxemburg
2. USA	2. Schweiz	2. USA
3. Luxemburg	3. Kanada	3. Norge
4. Sverige	4. Luxemburg	4. Schweiz
5. Kanada	5. Island	5. Island
6. Danmark	6. Frankrike	6. Irland
7. Frankrike	7. Norge	7. Danmark
8. Australien	8. Sverige	8. Kanada
9. Nederländerna	9. Danmark	9. Nederländerna
10. Nya Zeeland	10. Belgien	10. Österrike
11. Storbritannien	11. Australien	11. Australien
12. Belgien	12. Nederländerna	12. Belgien
13. Tyskland*	13. Österrike	13. Japan
14. Italien	14. Italien	14. Tyskland
15. Österrike	15. Tyskland*	15. Finland
16. Norge	16. Japan	16. Italien
17. Japan	17. Storbritannien	17. Sverige
18. Finland	18. Finland	18. Storbritannien
19. Island	19. Nya Zeeland	19. Frankrike
20. Spanien	20. Spanien	20. Nya Zeeland
21. Irland	21. Grekland	21. Spanien

* Avser det förenade Tyskland

Källa: Svenskt näringsliv och OECD

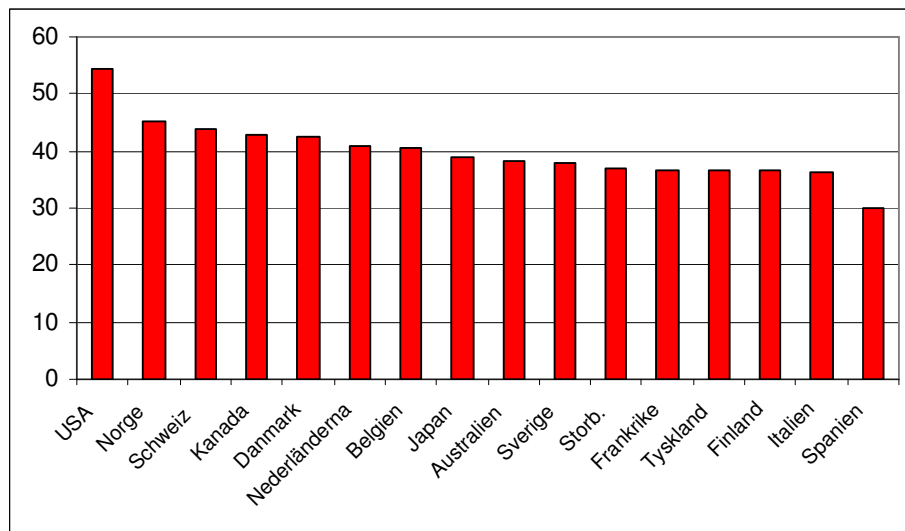
Ekonomiskt välstånd bestäms dels av hur mycket som produceras per timma och dels av det värde som det producerade har. Ett land som har många unga pensionärer, dvs. där önskan är att gå i pension vid 60 års ålder och sedan leva i ytterligare 20-30 år, där man studerar länge kanske till 30 års ålder, och samtidigt vill arbeta 30 timmar i veckan. Där kan den materiella levnadsstandarden per person inte bli särskilt hög. Denna 30 regel för studier arbetstid och pension leder till få arbetade timmar och en mycket hög skatteandel. Danmark ligger 7:a i tillväxtligan med samma skattenivå som Sverige men de har en högre andel av befolkningen som arbetar.

Hur mycket ett lands befolkning kan konsumera bestäms främst inte av hur mycket kapitalister eller direktörerna roffar åt sig eller om det är en vänsterregering som vill ha skatter för omfördelning. Det bestäms i grunden av hur många som arbetar i relation till hur många som skall försörjas.

BNP per capita måttet tar inte hänsyn till befolkningens sammansättning, detta innebär att länder med relativt många äldre hamnar längre ner. Detta är ett skäl till att Sverige halkar ner i välståndsligan. Om man jämför BNP per capita och BNP per person i förvärvsaktiv ålder (15-64) är fler åldringar, dvs. de räknas in i per capita men producerar ingen BNP.

Den BNP-nivå som befolkningen i yrkesaktiv ålder (15-64 år) i Sverige producerar är ungefär i nivå med de övriga Europeiska länderna. BNP-nivåerna är översatta till jämförbara nivåer med hjälp av köpkraftspariteter (PPP). Detta förfaringsätt är teoretiskt riktigt men statistiken innehåller stor osäkerhet. Den är åtminstone i storleksordningen +/- 5 procent.

BNP per 15-64 åringar, tusentals dollar

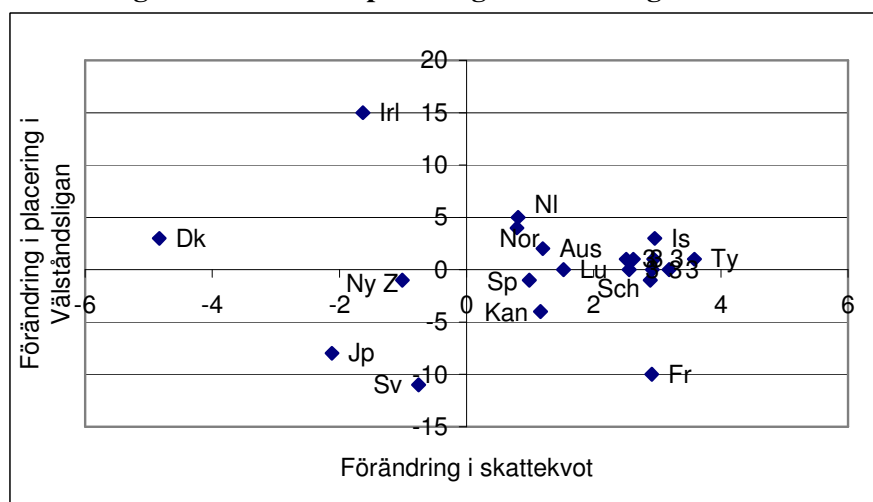

Källa: OECD samt egna beräkningar

Om hänsyn tas till osäkerheten skulle detta betyda att Sverige produktionsförmåga är lägre än i Norge, Schweiz, Danmark och möjligtvis Holland och Belgien. I USA och Canada ligger den också över Sverige. Jämfört med övriga länder är produktionsförmågan större i Sverige. Medelarbetstiden är ca 25 procent högre i USA än i Sverige vilket främst förklarar den högre nivån i USA. Det viktiga är dock att Sverige har en högre BNP per 15-64 åring än de stora europeiska länderna Tyskland, Storbritannien och Frankrike.

Det föreslagna receptet för att Sverige åter ska ta en topplacering i välståndsligan är vanligtvis att sänka skatterna. Men om man tittar på förändringen i skattekvot respektive placeringen i välståndsligan 1990-2000 finns inget entydigt mönster. De länder som sänkt sin skattekvot har inte nödvändigtvis klättrat i välståndsligan.

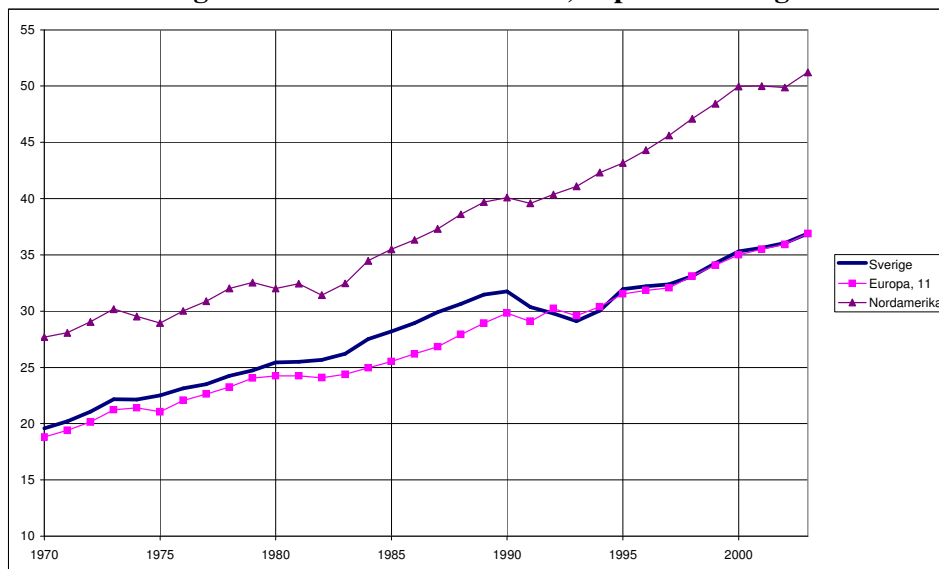
Förändring i skattekvot och placering i välståndsligan 1990-2000

Källa: OECD samt egna beräkningar

Orsaken till raset i välståndsligan anses vara att den svenska ekonomin fungerar dåligt. Enligt många fortsätter ekonomin att fungera dåligt även efter 1990-talets kris. En titt på utvecklingen i Sverige och jämförbara länder i Europa visar dock på något annat. Jämfört med de europeiska länderna i genomsnitt, har Sveriges produktionsförmåga ungefär följt detta genomsnitt. Före 1990 låg den över, men därefter har den legat på samma nivå. De europeiska ländernas genomsnitt sänktes något då Östtyskland inräknades från 1991.

BNP/befolkning i åldern 15-64 år 1970-2002, köpkraftskorrigerade dollar

Källa: OECD samt egna beräkningar

Den främsta kritiken mot välståndsligan är dock vilken kvalitet som värdemätare av välstånd den har. Har alla det bra i ett land bara för att genomsnittsproduktionen per invånare är hög? Nej, givetvis inte eftersom många andra faktorer också spelar in. BNP per capita måttet tar dock endast hänsyn till ekonomiska förhållanden och det är därför tveksamt om det kan sägas beskriva vilket välstånd invånarna i ett land lever i. Hänsyn bör även tas till hur resurserna fördelas, läskunnighet och kvinnors ställning i samhället. I syfte att på ett bättre sätt beskriva vilka levnadsförhållanden genomsnittsinvånaren lever i har FN tagit fram ett mått, Human Development Index. Där visas att Sverige är ett av de länder där invånarna har bäst levnadsförhållanden.

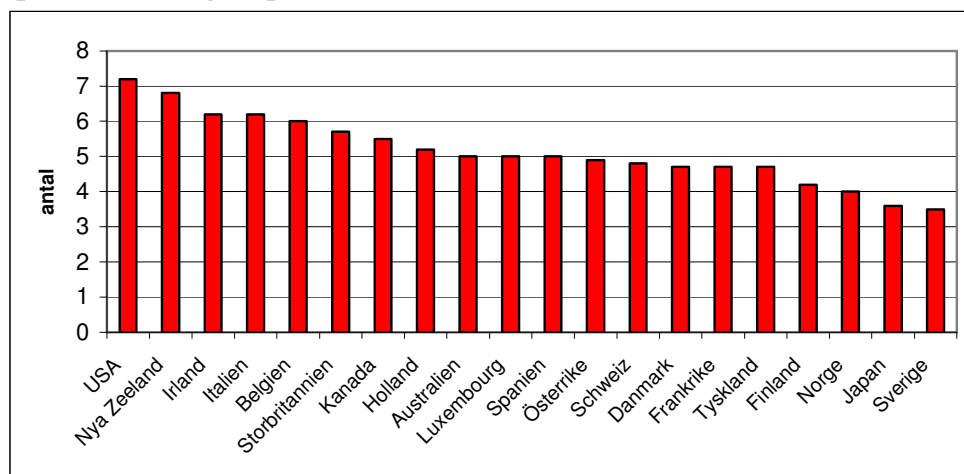
Ranking enligt HDI 2000

Placering	Land
1	Norge
2	Sverige
3	Kanada
4	Belgien
5	Australien
6	USA
7	Island
8	Holland
9	Japan
10	Finland
11	Schweiz
12	Frankrike
13	Storbritannien
14	Danmark
15	Österrike
16	Luxemburg
17	Tyskland
18	Irland
19	Nya Zeeland
20	Italien

Källa: UNDP 2001

Ett av de bästa måtten på välbstånd anses vara spädbarnsdödligheten. Diagrammet nedan visar att Sverige har den lägsta spädbarnsdödligheten i världen medan USA har en betydligt högre siffra.

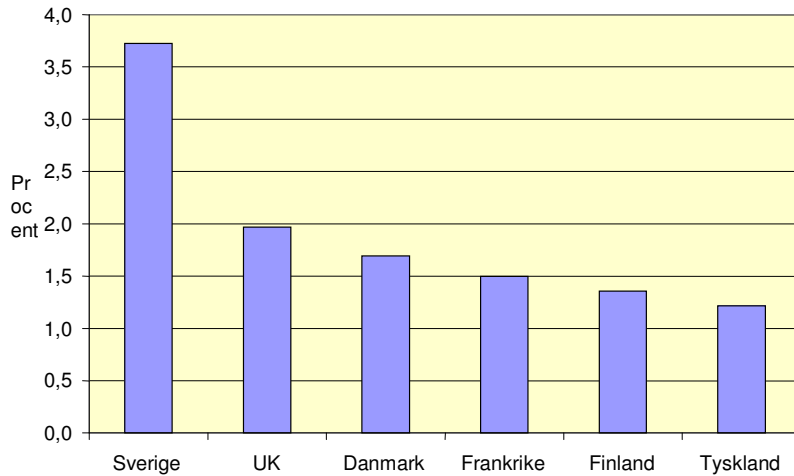
Spädbarnsdödlighet per 1000 levande vid födseln 1998

Källa: OECD.

En annan bild av hur framgångsrik den svenska ekonomin varit under slutet av 1990-talet får man om man tittar på reallöneutvecklingen per timme i näringslivet. Sverige är som kan ses i diagrammet nedan det land som har haft högst löneökningar under slutet av 1990-talet. I Sverige har reallönerna ökat med åtminstone 3 procent (räknat i årstakt), medan realönerna i EU-länderna ökat med 1-2 procent.

Reallönekostnadsutveckling per timme i näringslivet.
Genomsnittlig årstakt 1996-2001

En vanlig bild av den svenska välfärdsstaten är att den medför att många svenskar inte kan leva av sin lön. Visserligen hör Sverige till ett av de länder med flest fattiga innan effekterna av transfereringssystemen räknas in. Irland och Storbritannien har dock trots sina låga skatter många låginkomsttagare. Länder utan omfattande transfereringssystem har dock betydligt fler fattiga än Sverige när hänsyn till transfereringar tas. Det är därmed svårt att hävda att en välfärdsstat medför att många blir fattiga på grund av de höga skatterna.

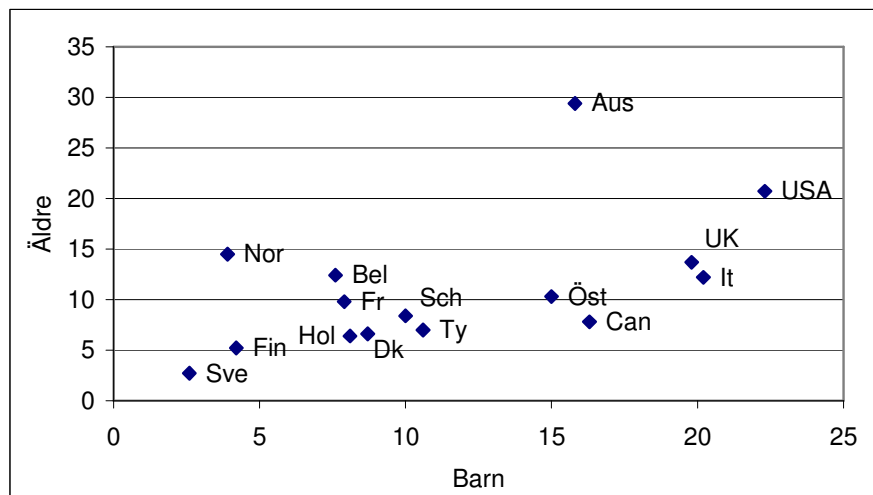
Andel av befolkningen med inkomster under 60% av medianinkomsten 1998

<i>Före transfereringar</i>		<i>Efter transfereringar</i>	
Irland	33	Storbritannien	21
Storbritannien	33	Italien	20
Sverige	30	Spanien	19
Belgien	28	Frankrike	18
Holland	28	Irland	17
Finland	27	Belgien	16
Frankrike	27	Tyskland	16
Danmark	26	Österrike	13
Spanien	25	Holland	12
Österrike	25	Norge	11
Norge	24	Sverige	10
Tyskland	24	Danmark	9
Italien	23	Finland	8

Källa: Eurostat

Även om andra fattigdomsmått studeras visar det sig att Sverige har en väldigt låg fattigdom de senaste åren som det finns jämförbar statistik för. Diagrammet nedan visar andelen barn och äldre som lever i fattiga förhållanden. Dessa siffror beskriver dock mitten av 1990-talet och utvecklingen har sedan dess varit negativ i Sverige i form av större inkomstspridning.

Andel äldre och barn som lever i hushåll med inkomster under 50% av medianen

Källa: LIS

Inkomstspridningen mäts oftast med den så kallade ginikoefficienten. Om gini är 0 har alla lika stora inkomster och om den är 1 har en person alla inkomster inom det undersökta området.

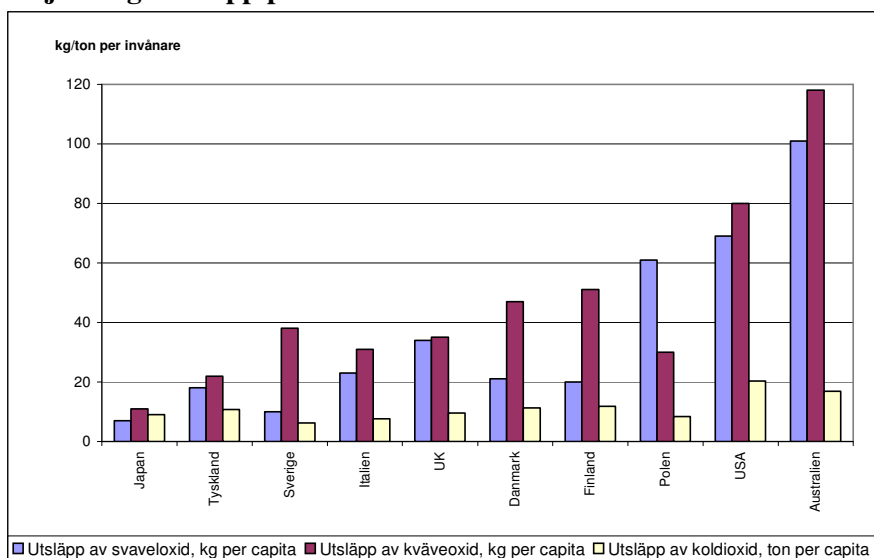
Gini-koefficienter

	Gini	År
USA	0,372	1997
Storbritannien	0,344	1995
Italien	0,342	1995
Australien	0,311	1994
Schweiz	0,307	1992
Kanada	0,305	1998
Frankrike	0,288	1994
Österrike	0,277	1995
Tyskland	0,261	1994
Danmark	0,257	1997
Belgien	0,255	1997
Holland	0,253	1994
Norge	0,238	1995
Finland	0,226	1995
Sverige	0,221	1995

Källa: LIS

Men allt handlar inte bara om pengar. Vi behöver ren luft att andas och ren miljö är också en viktig del av levnadsstandarden. Sverige är ett ganska rent land att leva i miljömässigt sett. Vi släpper ut relativt lite miljöfarliga ämnen och rankas av Columbia University som ett av de länder som har den mest hållbara miljön. Det innebär att det kommer vara möjligt att leva ett rikare liv i Sverige längre jämfört med i andra länder där miljön i snabb takt förstörs. Det är dock viktigt att komma ihåg att många av miljöproblemen, t.ex. uppvärmningen på grund av växthusgaser, är ett globalt problem.

Miljöfarliga utsläpp per invånare

Källa: OECD

Rangordning av länder efter huruvida deras miljö är hållbar

1	Finland
2	Norge
3	Sverige
4	Kanada
5	Schweiz
6	Uruguay
7	Island
8	Österrike
9	Costa Rica
10	Lettland
11	Ungern
12	Kroatien
13	Australien
14	Panama
15	Botswana
16	Nya Zeeland
17	Argentina
18	Slovakien
19	Estland
20	Brasilien

Källa: Columbia University

Den svenska ekonomin

Bilden av Sverige som en stagnerad ekonomi med dåliga tillväxtmöjligheter måste anses som en skev bild av det verkliga förhållandet. De tre indexen nedan är framtagna av World Economic Forum och visar att Sverige hamnar relativt högt när det gäller tillväxtpotential och konkurrenskraft.

Tillväxtpotential år 2001

1	Finland
2	USA
3	Kanada
4	Singapore
5	Australien
6	Norge
7	Taiwan
8	Holland
9	Sverige
10	Nya Zeeland
11	Irland
12	Storbritannien
13	Hong Kong
14	Danmark
15	Schweiz
16	Island
17	Tyskland
18	Österrike
19	Belgien
20	Frankrike

Källa: WEF

Konkurrenskraftindex år 2001

1	Finland
2	USA
3	Holland
4	Tyskland
5	Schweiz
6	Sverige
7	Storbritannien
8	Danmark
9	Australien
10	Singapore
11	Kanada
12	Frankrike
13	Österrike
14	Belgien
15	Japan
16	Island
17	Israel
18	Hong Kong
19	Norge
20	Nya Zeeland

Källa: WEF

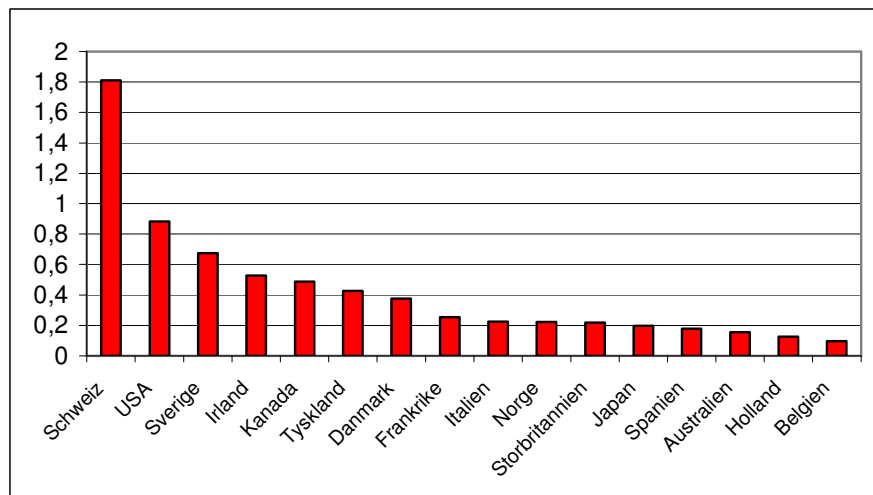
Ekonomisk kreativitet år 2000

1	USA
2	Finland
3	Singapore
4	Luxemburg
5	Sverige
6	Israel
7	Irland
8	Holland
9	Storbritannien
10	Island
11	Schweiz
12	Hong Kong
13	Danmark
14	Tyskland
15	Kanada
16	Australien
17	Taiwan
18	Belgien
19	Norge
20	Japan

Källa: WEF

Enligt många går det inte att bli rik i Sverige. Detta är fel, det går att bli mycket rik i Sverige. Diagrammet nedan visar hur många svenska medborgare per miljon invånare som är dollar-miljardärer. Även om man bara räknar de som är bosatta i Sverige hamnar Sverige högt upp på listan. Det verkar således inte finnas några större hinder mot att bli rik i Sverige.

Dollarmiljardärer per miljon invånare år 2001

Källa: Forbes, OECD samt egna beräkningar

Sverige är ett attraktivt land att växa och investera i. Det visas av att Sverige har haft en mycket hög andel utländska investeringar dvs. utländsk kapital vill investera i Sverige. Skälet till detta är att relativpriset på produktionskapital i Sverige är lågt i förhållande till den avkastning investeringen tros ge i framtiden. De som investerar tror helt enkelt på Sverige.

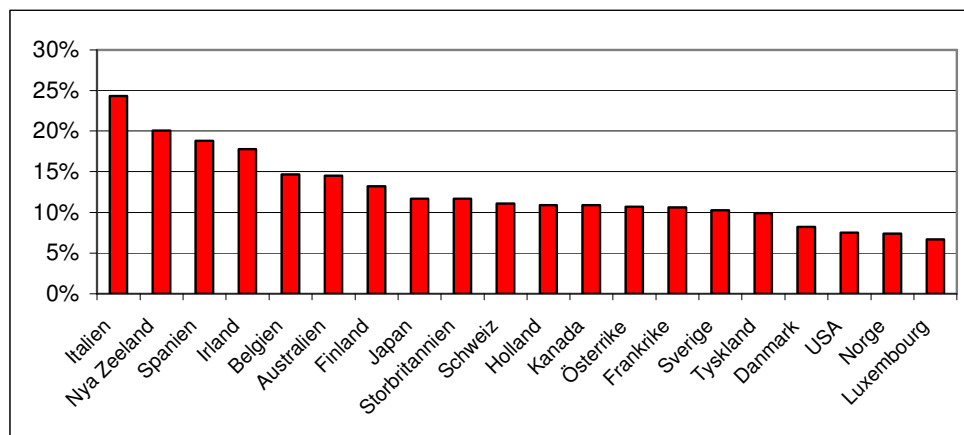
De största mottagarna av utländska direktinvesteringar 1996-2000, miljarder

USA	938
Storbritannien	342
Tyskland	275
Belgien	256
Kina	209
Frankrike	167
Nederländerna	163
Kanada	132
Hong Kong	126
Brasilien	123
Sverige	118

Källa: ISA

I debatten diskuteras ofta hur vi ska få fler småföretagare. Vilken land har flest småföretagare; USA? Nej, svaret är att det är de sydeuropeiska länderna som har relativt många småföretagare och inte de mer välbärgade länderna. Det är därmed inte självklart att det är positivt med så många egna företagare som möjligt i ekonomin.

Egenföretagande 1999

Källa: OECD

Bilden av Sverige som ett ledande IT-land verkar vara sann.

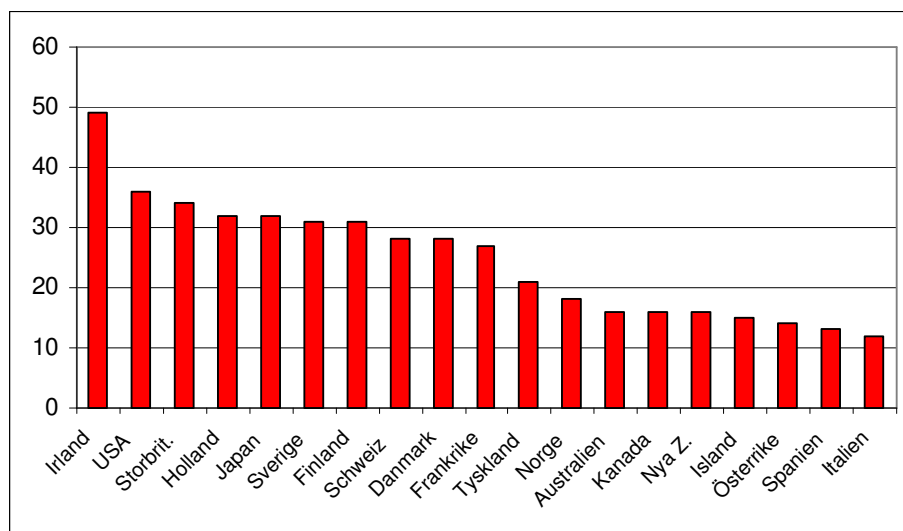
Länders kapacitet att utnyttja möjligheterna som IT för med sig

1	USA
2	Island
3	Finland
4	Sverige
5	Norge
6	Holland
7	Danmark
8	Singapore
9	Österrike
10	Storbritannien
11	Nya Zeeland
12	Kanada
13	Hong Kong
14	Australien
15	Taiwan
16	Schweiz
17	Tyskland
18	Belgien
19	Irland
20	Korea

Källa: Center for International development at Harvard University

Svenskarnas bild av Sverige är att vi är ett av de absolut främsta länderna när det gäller högteknologi. Detta visar sig inte vara riktigt sant om andelen högteknologi av den totala industrivaruexporten studeras. Visserligen befinner sig Sverige på den övre halvan men inte i toppen.

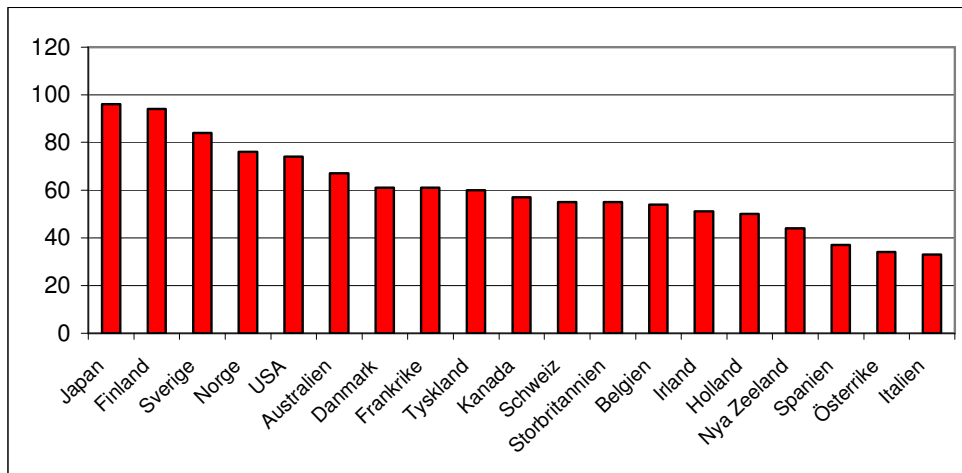
Hög-teknologisk export som andel av industriexport, 1999

Källa: UNDP

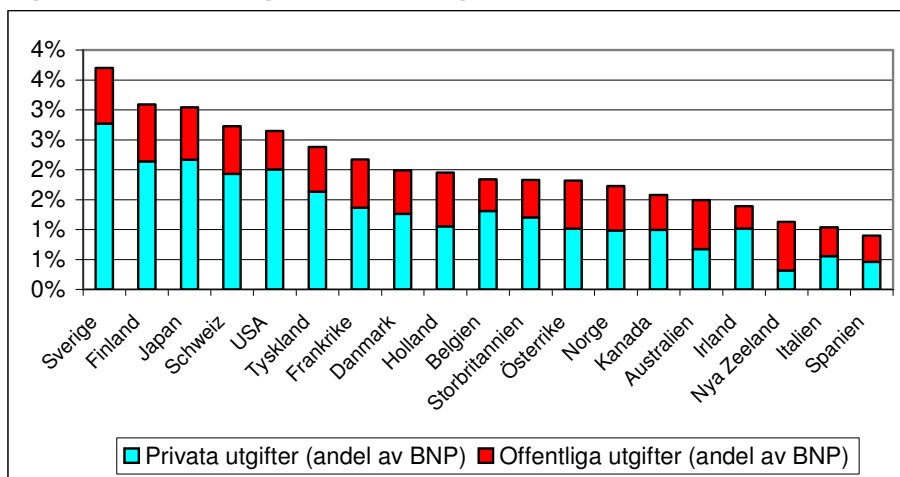
Visst satsar Sverige mycket på forskning och utveckling av nya produkter. Som andel av BNP 1998 satsade Sverige mest i världen. I Sverige är andelen som sker i den privata sektorn högre än i andra länder och finansieringen till absolut största delen privat. Dessutom har Sverige relativt många forskare som andel av arbetskraften.

Forskare per 10 000 arbetande 1998

Källa: OECD

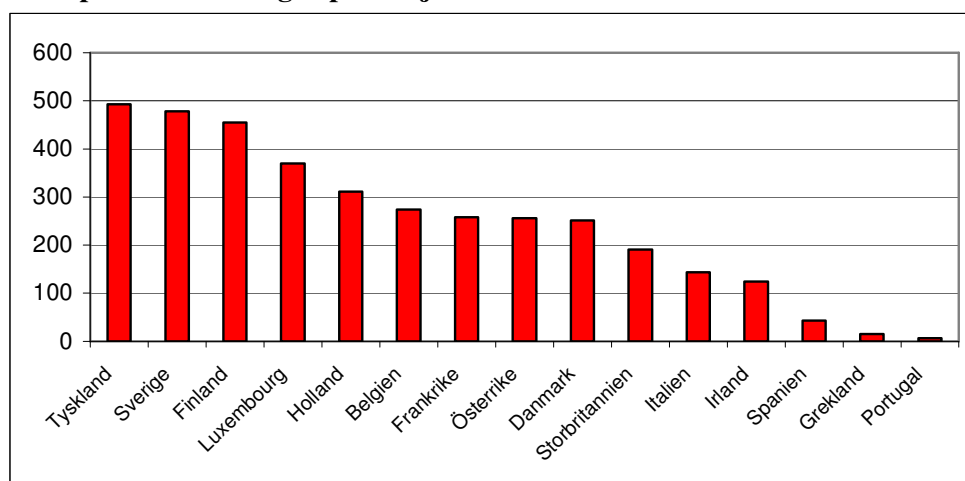
Utgifter för forskning och utveckling 1997

Källa: OECD, egna beräkningar

När det gäller antalet patentansökningar per miljoner invånare visar statistiken att vi är bland de mest framgångsrika länderna i Europa.

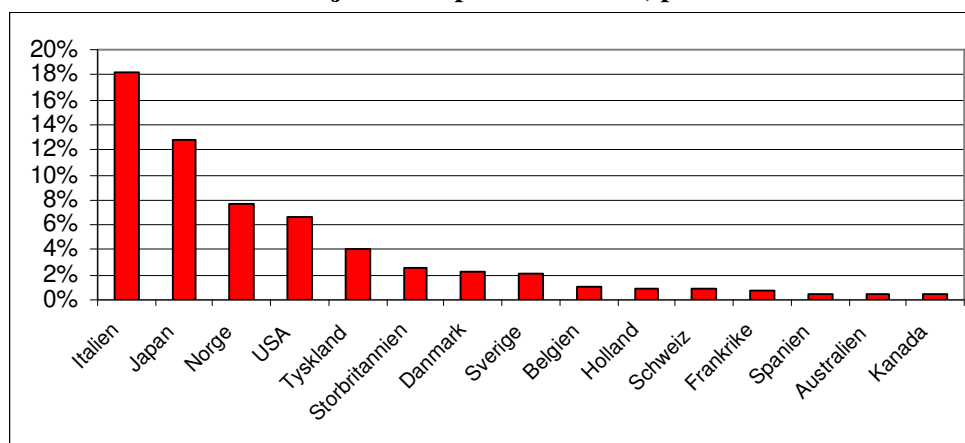
Antal patentansökningar per miljoner människor i arbetskraften år 1999

Källa: Eurostat

Något förvånade för många är Sverige fortfarande en betydande sjöfartsnation. Dock finns cirka 90 procent av den svenska fraktvolymen på fartyg som är utflaggade till andra länder.

Andel av världens totala sjöfraktkapacitet år 2000, procent

Källa: SCB

Vilket i-land ökade sin produktivitet mest under 1990-talet? USA:s arbetsmarknadsdepartement gör en respekterad sammanställning över industrins utveckling i ett dussintal länder. Många pratar om den tröga och stillastående svenska ekonomin men faktum är att Sverige hade den högsta produktivetsökningen under 1990-talet. Den visar att Sverige mellan åren 1990 och 2000 hade den snabbaste produktivetsutvecklingen bland de undersökta länderna. Den svenska produktivetsutvecklingen under decenniet var 59 procent. Japan hade 40 procent och USA 49 procent produktivetsutveckling. Om vi tittar på perioden 1980 - 2000 ligger Sverige på fjärde plats. Storbritannien, Frankrike, Japan, Sverige, USA och Belgien låg på ett index för total produktivetsutveckling på mellan 103 och 114, med Storbritannien i topp och Belgien sist bland de sex främsta. Helt olika sociala system genererade alltså väldigt likartad produktivetsutveckling under två decennier.

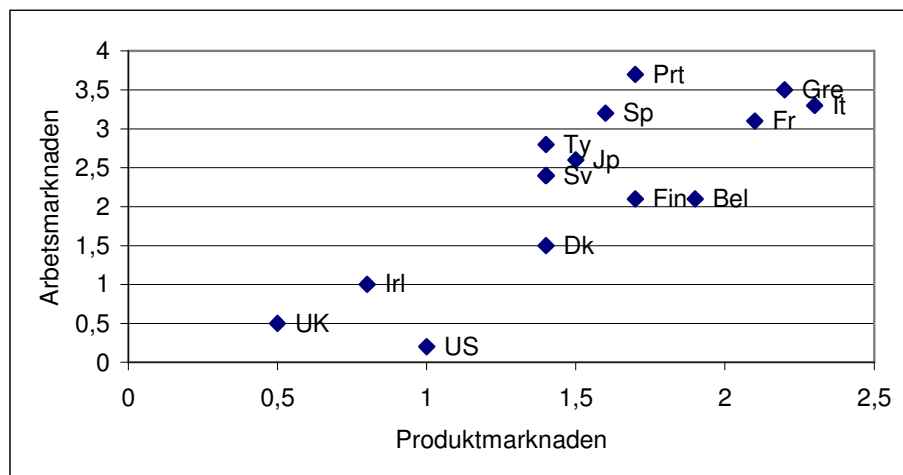
Produktivitet utveckling i tillverkningsindustrin

	1979-2000	1990-2000
Sverige	106	59
Frankrike	111	50
USA	105	49
Japan	110	40
Belgien	103	37
Tyskland	65	31
Storbritannien	114	31
Holland	86	30
Italien	66	25
Kanada	56	23
Norge	36	8

Källa: US Labor

Hur mycket av marknadsekonomi är den svenska ekonomin? Sverige är ett av de länder med mest avreglerade produktmarknader. Detta innebär att vi i detta avseenden är ett mycket marknadsliberalt land. Samtidigt har vi inte avreglerat arbetsmarknaden i samma grad. Detta anser vi vara en bra avvägning. Det ska vara konkurrens mellan företag men inte mellan individer.

Regleringsgrad på produkt- och arbetsmarknaden, slutet av 1990-talet

Källa: EU och OECD

1990-talet slog hårt mot den offentliga sektorns finanser. De stora underskotten i början av decenniet har förbytts mot stora överskott. Offentliga sektorn i Sverige har inte någon stor finansiell skuld tvärtom vad många tror. Det beror på att det offentliga även har finansiella tillgångar, när bruttoskulden subtraheras med de finansiella tillgångarna får man fram nettoskulden. Vanligtvis pratas om bruttoskulden men ett mer relevant skuldmått är nettoskulden.

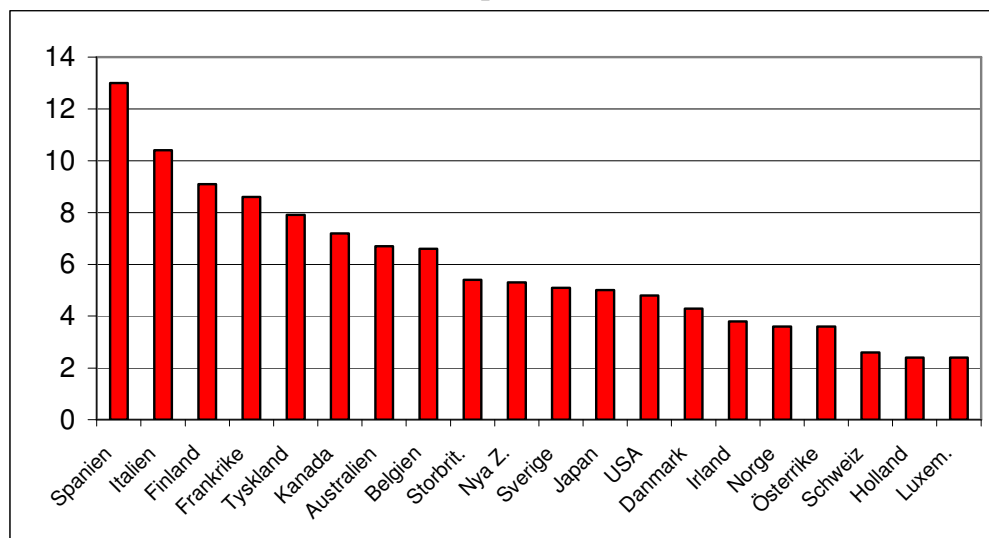
Offentliga sektorns brutto och nettoskuld år 2001, andel av BNP

	<i>Bruttoskuld</i>	<i>Nettoskuld</i>
Norge	27,1	-70,8
Finland	42,1	-35,8
Sverige	56,2	4,2
Australien	26,2	11,8
Nya Zeeland	43,0	19,4
Danmark	46,2	22,8
Storbritannien	52,2	30,5
Irland	32,1	32,1
Spanien	71,4	39,9
Holland	53,9	40,9
USA	57,6	41,1
Tyskland	60,9	41,5
Frankrike	64,9	42,2
Österrike	61,5	46,1
Japan	132,0	58,7
Kanada	98,3	59,7
Italien	107,7	95,5
Belgien	105,4	98,4

Källa: OECD

Ofta hörs att den egentliga svenska arbetslösheten är högre än de cirka fyra procent som utgör den öppna arbetslösheten. Visst är det så och FN-organet ILO har tagit fram en standard för att kunna jämföra arbetslösheten i olika länder. Diagrammet nedan visar att det är möjligt att nå, internationellt sett, låga arbetslöshetsnivåer även i länder som inte avreglerat arbetsmarknaden. De nordiska länderna, undantaget Finland, har låga arbetslöshetsnivåer på samma nivå som några av de länder som har en så gott som avreglerad arbetsmarknad.

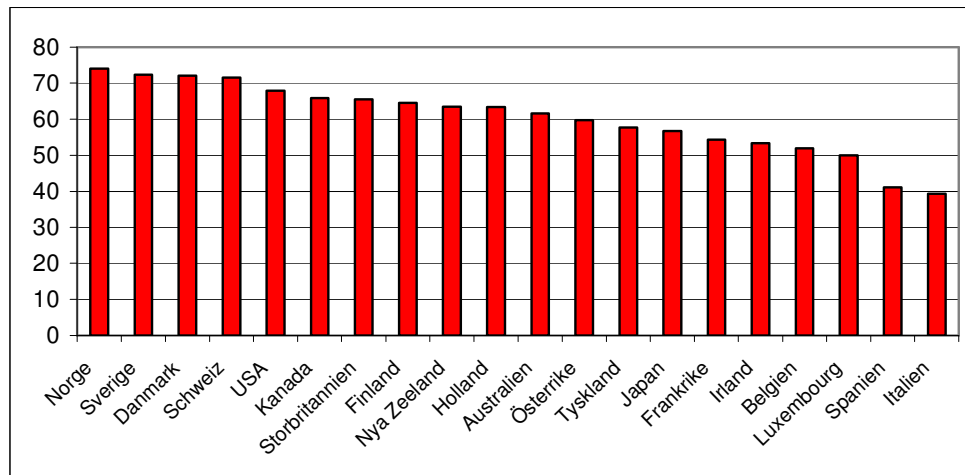
Standardiserad arbetslöshet år 2001, procent

Källa: OECD

Det är kanske ingen ny information att relativt många kvinnor deltar på arbetsmarknaden i Sverige men den är fortfarande viktig. Idag propagerar vissa politiska krafter för att kvinnorna ska tillbaka till hemmet och barnen. Det är inte vår bild av ett modernt och framgångsrikt samhälle.

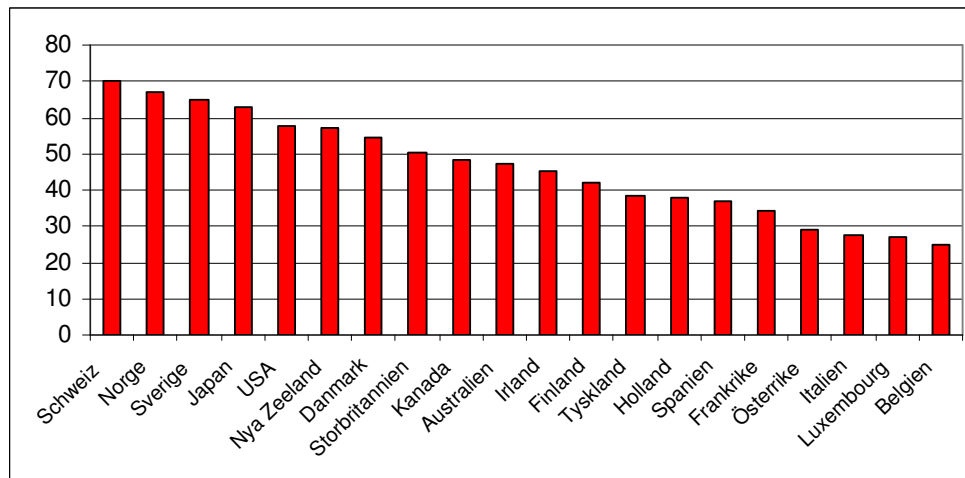
Kvinnlig sysselsättningsgrad år 2000, procent

Källa: OECD

Sverige har lyckats med att få många 55-64 åringar att arbeta. Detta är viktigt eftersom ökat välstånd skapas genom att fler arbetar mer produktiva timmar under sitt arbetsliv.

Sysselsättningsgrad år 2000 för 55-64-åringar, procent

Källa: OECD